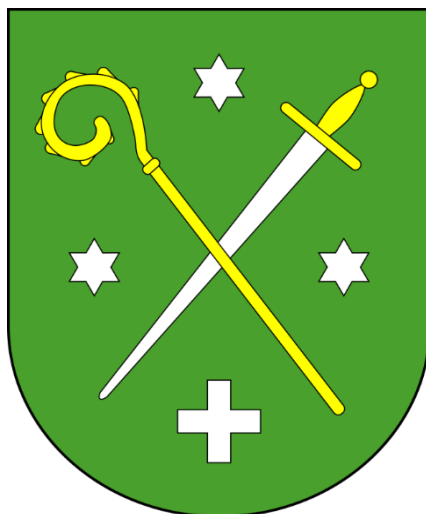

Załącznik
do uchwały Nr XVIII/117/19
Rady Gminy Chełmża
z dnia 29 października 2019 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CHEŁMŻA NA LATA 2017-2023

Chełmża 2019 r.

Zamawiający: Gmina Chełmża
ul. Wodna 2
87-140 Chełmża

Wykonawca: Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k.
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl
Member of Grant Thornton International Ltd

Spis treści

WSTĘP	9
1. POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI I STRATEGICZNYMI	12
1.1. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI	13
1.2. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI LOKALNYMI.....	14
2. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY CHEŁMŻA	16
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY	16
2.2. SFERA SPOŁECZNA	16
2.3. SFERA GOSPODARCZA	18
2.4. SFERA ŚRODOWISKOWA	19
2.5. SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA I TECHNICZNA	19
2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	20
2.7. WNIOSKI	21
3. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY.....	22
3.1. ANALIZA WSKAŹNIKOWA POD KĄTEM WYSTĘPOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	22
3.1.1. <i>Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy .....</i>	<i>23</i>
3.1.2. <i>Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy.....</i>	<i>24</i>
3.1.3. <i>Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy.....</i>	<i>26</i>
3.1.4. <i>Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy .....</i>	<i>28</i>
3.1.5. <i>Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w środkowej części gminy.....</i>	<i>29</i>
3.2. ANALIZA MIEJSCOWOŚCI, W KTÓRYCH ZDIAGNOZOWANO PROBLEMY SPOŁECZNE, POD KĄTEM WYSTĘPOWANIA PRZESTRZENI ZDEGRADOWANYCH LUB NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W INNYCH SFERACH.....	30
3.3. OBSZAR ZDEGRADOWANY – PODSUMOWANIE ANALIZY.....	32
4. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	33
4.1. POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ OBSZARU REWITALIZACJI	33
4.2. CELE REWITALIZACJI	36
5. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	39
5.1. KOŃCZEWICE.....	39
5.2. MIRAKOWO.....	43
5.3. ZALESIE	47
6. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	52
7. CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	54
7.1. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘCIA	54
7.2. WSKAŹNIKI	54

8. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	57
9. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/ PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI	74
9.1. KONCEPCJA PROJEKTÓW ZINTEGROWANYCH	74
9.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA.....	79
9.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA.....	80
9.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA.....	80
9.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	80
9.6. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	80
10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI.....	81
10.1 INTERESARIUSZE REWITALIZACJI	81
10.2 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE TWORZENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	82
10.2.1. <i>Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji .....</i>	<i>82</i>
10.2.2. <i>Konsultacje społeczne dotyczące opracowania LPR .....</i>	<i>84</i>
10.2.3. <i>Konsultacje społeczne na etapie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji .....</i>	<i>84</i>
10.2.4. <i>Konsultacje społeczne na etapie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji .....</i>	<i>84</i>
10.3. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE WDRAŻANIA I MONITOROWANIA	85
11. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	86
12. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.....	91
12.1. PODMIOTY UCZESTNICZĄCE W REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI I ICH ZADANIA	91
12.2. SPOSÓB KOORDYNACJI DZIAŁAŃ PODMIOTÓW UCZESTNICZĄCYCH W PROGRAMIE REWITALIZACJI.....	92
12.3. SYSTEM INFORMACJI I PROMOCJI	93
12.4. RAMOWY HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU	95
13. SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN.....	96
14. WYKAZ NIEZBĘDNYCH OCEN I OPINII.....	98
14.1. OPINIA REGIONALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA	98
14.2. OPINIA PAŃSTWOWEGO WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORA SANITARNEGO	98

Spis tabel

TABELA 1. WYNIKI EGZAMINU SZÓSTOKLASISTY W SZKOŁACH GMINY CHEŁMŻA Z ROKU SZKOLNEGO 2015/2016	18
TABELA 2. UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU POPRODUKCYJNYM W LUDNOŚCI OGÓŁEM NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	23
TABELA 3. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	23
TABELA 4. WSKAŹNIKI WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	24
TABELA 5. UDZIAŁ DZIECI DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W OGÓLNEJ LICZBIE DZIECI W TYM WIEKU NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	25
TABELA 6. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	25
TABELA 7. WSKAŹNIKI WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - ZACHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	26
TABELA 8. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY PONAD 24 MIESIĄCE W OGÓLE BEZROBOTNYCH NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	26
TABELA 9. UDZIAŁ GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAŁYCH BENEFICJENTÓW ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LICZBIE GOSPODARSTW DOMOWYCH OGÓŁEM W MIEJSCOWOŚCIACH ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	27
TABELA 10. WSKAŹNIKI WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W PÓŁNOCNO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	27
TABELA 11. UDZIAŁ OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	28
TABELA 12. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA	28
TABELA 13. WSKAŹNIKI WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W POŁUDNIOWO - WSCHODNIEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	29
TABELA 14. UDZIAŁ DZIECI DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W OGÓLNEJ LICZBIE DZIECI W TYM WIEKU NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W ŚRODKOWEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	29
TABELA 15. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W MIEJSCOWOŚCIACH ZLOKALIZOWANYCH W ŚRODKOWEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	30

TABELA 16. WSKAŹNIKI WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE MIEJSCOWOŚCI ZLOKALIZOWANYCH W ŚRODKOWEJ CZĘŚCI GMINY CHEŁMŻA.....	30
TABELA 17. POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY CHEŁMŻA	32
TABELA 18. POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY CHEŁMŻA...	34
TABELA 19. CEL, KIERUNKI DZIAŁAŃ I PRZEDSIĘWZIĘCIA.....	54
TABELA 20. WSKAŹNIKI DLA CELÓW REWITALIZACJI	54
TABELA 21. GŁÓWNE PROJEKTY/PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE.....	58
TABELA 22. UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	72
TABELA 23. KONCEPCJA ZINTEGROWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	74
TABELA 24. FORMY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WYKORZYSTANE NA ETAPIE DIAGNOZOWANIA ..	83
TABELA 25. FORMY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WYKORZYSTANE W PROCESIE PRZYGOTOWANIA PROGRAMU NA ETAPIE PROGRAMOWANIA.....	84
TABELA 26. FORMY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WYKORZYSTANE W PROCESIE PRZYGOTOWANIA ZMIAN DO PROGRAMU	84
TABELA 27. FORMY KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WYKORZYSTANE W PROCESIE AKTUALIZACJI PROGRAMU.....	85
TABELA 28. GŁÓWNE PROJEKTY/PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – HARMONOGRAM I SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE.....	86
TABELA 29. UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE – HARMONOGRAM I SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE.....	90
TABELA 30. NAJWAŻNIEJSZE ZADANIA PODMIOTÓW UCZESTNICZĄCYCH W PROCESIE PRZYGOTOWANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	91
TABELA 31. NAJWAŻNIEJSZE ZADANIA PODMIOTU KOORDYNUJĄCEGO DZIAŁANIA W PROGRAMIE REWITALIZACJI	92

Spis schematów

SCHEMAT 1. PRZEBIEG PROCESU REWITALIZACJI	9
SCHEMAT 2. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA OBSZARZE GMINY CHEŁMŻA.....	10
SCHEMAT 3. POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	12
SCHEMAT 4. CELE REWITALIZACJI	36
SCHEMAT 5. CEL REWITALIZACJI DLA PODOBSZARU REWITALIZACJI – MIEJSCOWOŚĆ KOŃCZEWICE	36
SCHEMAT 6. CEL REWITALIZACJI DLA PODOBSZARU REWITALIZACJI – MIEJSCOWOŚĆ MIRAKOWO	37
SCHEMAT 7. CEL REWITALIZACJI DLA PODOBSZARU REWITALIZACJI – MIEJSCOWOŚĆ ZALESIE	38
SCHEMAT 8. STOPIEŃ ZAANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY	81
SCHEMAT 9. INTERESARIUSZE REWITALIZACJI	82
SCHEMAT 10. PODMIOTY UCZESTNICZĄCE W REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI	91
SCHEMAT 11. SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	93
SCHEMAT 12. SYSTEM INFORMACJI I PROMOCJI A PARTYCYPACJA SPOŁECZNA.....	94
SCHEMAT 13. RAMOWY HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	95
SCHEMAT 14. FORMY MONITORINGU	96

Spis wykresów

WYKRES 1. STRUKTURA LUDNOŚCI GMINY CHEŁMŻA (STAN NA 31.12.2016 R.).....	17
WYKRES 2. BEZROBOCIE W GMINIE CHEŁMŻA (STAN NA 31.12.2016 R.).....	17
WYKRES 3. PODMIOTY GOSPODARCZE OSÓB FIZYCZNYCH W GMINIE CHEŁMŻA.....	19
WYKRES 4. UDZIAŁ DZIECI DO LAT 17 NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W KOŃCZEWICACH NA TLE GMINY.....	39
WYKRES 5. UDZIAŁ GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAŁYCH BENEFICJENTÓW ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LICZBIE GOSPODARSTW DOMOWYCH OGÓŁEM W KOŃCZEWICACH NA TLE GMINY	40
WYKRES 6. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W KOŃCZEWICACH NA TLE GMINY	40
WYKRES 7. LICZBA WYKROCZEŃ WZGLĘDEM OGÓŁU MIESZKAŃCÓW W KOŃCZEWICACH NA TLE GMINY	40
WYKRES 8. UDZIAŁ OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM W MIRAKOWIE NA TLE GMINY.....	44
WYKRES 9. UDZIAŁ GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAŁYCH BENEFICJENTÓW ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LICZBIE GOSPODARSTW DOMOWYCH OGÓŁEM W MIRAKOWIE NA TLE GMINY	45
WYKRES 10. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W MIRAKOWIE NA TLE GMINY	45
WYKRES 11. UDZIAŁ DZIECI DO LAT 17 NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W ZALESIU NA TLE GMINY	47
WYKRES 12. UDZIAŁ OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM W ZALESIU NA TLE GMINY.....	48
WYKRES 13. STOSUNEK INTERWENCJI SŁUŻB PORZĄDKOWYCH (POLICJI, STRAŻY) Z POWODU ZAKŁÓCANIA MIRU DOMOWEGO I PORZĄDKU PUBLICZNEGO WZGLĘDEM OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH W KOŃCZEWICACH NA TLE GMINY	48
WYKRES 14. LICZBA WYKROCZEŃ WZGLĘDEM OGÓŁU MIESZKAŃCÓW W ZALESIU NA TLE GMINY ..	49
WYKRES 15. LICZBA PRZESTĘPSTW KRYMINALNYCH WZGLĘDEM OGÓŁU MIESZKAŃCÓW W ZALESIU NA TLE GMINY	49

Spis map

MAPA 1. GMINA CHEŁMŻA.....	16
MAPA 2. OBSZAR ZDEGRADOWANY W GMINIE CHEŁMŻA	32
MAPA 3. OBSZAR REWITALIZACJI W GMINIE CHEŁMŻA.....	34
MAPA 4. OBSZAR REWITALIZACJI NA TLE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W GMINIE CHEŁMŻA	35
MAPA 5. LOKALIZACJA PRZESTRZENI ZDEGRADOWANEJ W MIEJSCOWOŚCI KOŃCZEWICE	41
MAPA 6. LOKALIZACJA PRZESTRZENI ZDEGRADOWANEJ W MIEJSCOWOŚCI MIRAKOWO	46
MAPA 7. LOKALIZACJA PRZESTRZENI ZDEGRADOWANEJ W MIEJSCOWOŚCI ZALESIE	50

Spis zdjęć

ZDJĘCIE 1. PRZESTRZEŃ ZDEGRADOWANA W MIEJSCOWOŚCI KOŃCZEWICE	42
ZDJĘCIE 2. BUDYNEK ŚWIETLICY WIEJSKIEJ W KOŃCZEWICACH	43
ZDJĘCIE 3. PRZESTRZEŃ ZDEGRADOWANA W MIEJSCOWOŚCI MIRAKOWO	46
ZDJĘCIE 4. PRZESTRZEŃ ZDEGRADOWANA W MIEJSCOWOŚCI ZALESIE.....	51

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i infrastrukturalnej. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017 - 2023.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju.

Schemat 1. Przebieg procesu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja dotyczy, zarówno terenów miejskich, jak i **wiejskich**. Głównym jej celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania w sposób kompleksowy** tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, **uzupełniająco do działań społecznych** tzw. „miękkich”.

Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna**, obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział

interesariuszy, przez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

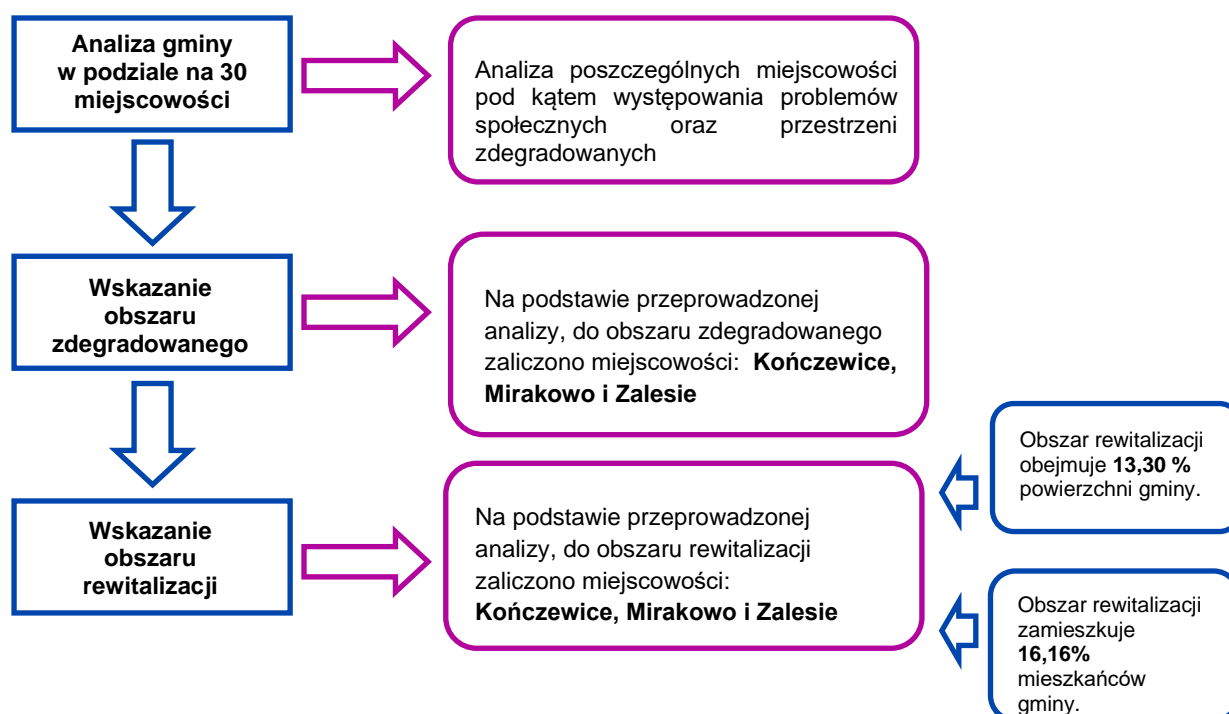
Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego lokalny program rewitalizacji. Gmina Chełmża planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym konieczne stało się opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Gminie Chełmża przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Chełmża

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Chełmża charakteryzuje się następującymi cechami:

- Kompleksowością – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych źródeł), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- Koncentracją – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach Gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk.
- Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych – pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach:
  - Przestrzennym,
  - Problemowym,
  - Proceduralno-instytucjonalnym,
  - Źródeł finansowania.
- Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta będzie kontynuowana na etapie wdrażania i realizacji programu.

1. Powiązania z dokumentami planistycznymi i strategicznymi

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany na podstawie **art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** i jest zgodny z:

- Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020
- Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Program wykazuje powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 3. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chełmża
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Chełmża na lata 2015-2025
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku na lata 2016-2023
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Obszaru Terytorialnego	

Źródło: Opracowanie własne.

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
<p>Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+</p>	<p>Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa.</p> <p>Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast oraz kierunki działań: rozbudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.</p> <p>Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Gmina Chełmża została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju), dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p>
<p>Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. ▪ Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR <p>Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w powyższe działania.</p>
<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020</p>	<p>Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
<p>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego</p>	<p>BTOF tworzy 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń. Nadrzędnym celem Strategii jest: Konsolidacja potencjału partnerów ZIT na rzecz rozwoju nowoczesnych funkcji metropolitalnych BTOF.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny z celem strategicznym 3 Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla BTOF:</p>

	Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy i wsparcie procesów inkluzji w BTOF.
Studium Uwarunkowań Rozwoju Przestrzennego Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	<p>Studium jest dokumentem eksperckim i diagnostycznym, obejmującym obszar 25 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym miasta wojewódzkie: Bydgoszcz i Toruń, mającym na celu przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozpoznanie struktury przestrzennej BTOF poprzez opisanie zjawisk zachodzących w środowisku przyrodniczym i rolnictwie, zjawisk demograficznych i społecznych, ▪ Przedstawienie problemów, z którymi boryka się region, ▪ Określenie potencjałów gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych i kulturowych oraz – najważniejszych – drzemających w zasobach ludzkich regionu, ▪ Analizę polityk przestrzennych poszczególnych gmin tworzących BTOF, ▪ Wspomaganie BTOF w opracowaniu wspólnej polityki zrównoważonego rozwoju. <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w powyższe cele.</p>
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.</p>

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chełmża	<p>Głównymi uwarunkowaniami rozwojowymi Gminy Chełmża wskazanymi w Studium jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (w tym zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (w tym wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy uwzględnieniu równowagi wobec środowiska przyrodniczego i kulturowego.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023 realizuje bezpośrednio następujący cel zagospodarowania przestrzennego Gminy wskazany w Studium:</p> <p>3) uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi.</p>
Strategia Rozwoju Gminy Chełmża na lata 2015-2025	<p>Celem głównym Strategii jest zrównoważony rozwój Gminy Chełmża z wykorzystaniem istniejącego potencjału infrastrukturalnego i ludzkiego.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele w poszczególnych sferach:</p> <p>2. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura – poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej - rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p> <p>3. Sfera społeczna – podniesienie jakości życia mieszkańców - Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej, w szczególności na cele opiekuńcze, edukacyjne i sportowe; Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o mienie publiczne i bezpieczeństwo;</p>

	Zwiększenie aktywności i wzrost integracji społecznej mieszkańców; Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku na lata 2016-2023	<p>Chełmża jest jedną z gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Gotyku”.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele LSR:</p> <p>Cel ogólny 2. Poprawa standardu życia na obszarze LSR</p> <p>Cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku</p> <p>Przedsięwzięcie 2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”</p> <p>Cel ogólny 3. Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR</p> <p>Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku</p> <p>Przedsięwzięcie 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”</p> <p>Wskaźniki LSR, w które wpisują się planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach ▪ Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją ▪ Długość przebudowanych dróg gminnych ▪ Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]

Źródło: Opracowanie własne.

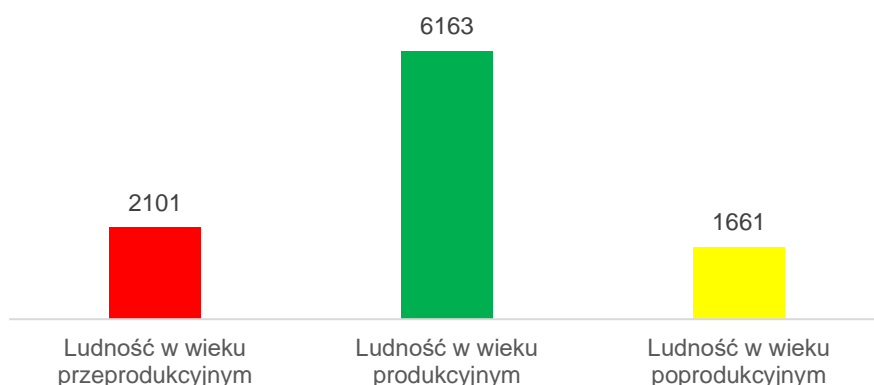

do roku 1998 liczba ludności Gminy utrzymywała się na stałym poziomie. W 1999 r. nastąpił gwałtowny spadek liczby mieszkańców – o ponad 800 osób. Od 2009 r. liczba ludności zaczęła stopniowo wzrastać i osiągnęła po roku 2010 stabilny poziom.

Struktura wiekowa jej mieszkańców przedstawiała się następująco:

- 2 101 osób w wieku przedprodukcyjnym (21,17% ogółu mieszkańców)
- 6 163 osób w wieku produkcyjnym (62,10% ogółu mieszkańców)
- 1 661 osób w wieku poprodukcyjnym (16,73% ogółu mieszkańców)

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Chełmża (stan na 31.12.2016 r.)

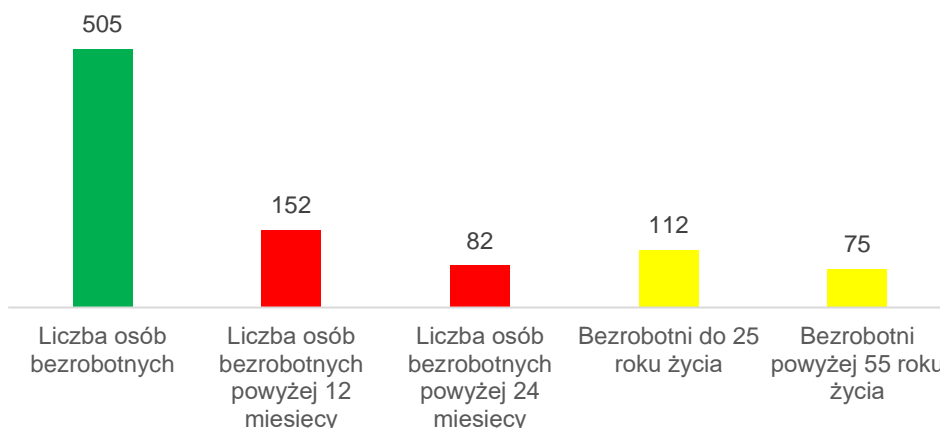

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmża.

Najliczniej zamieszkanymi miejscowościami na terenie gminy były Grzywna (1172 osoby), Kończewice (834 osoby) i Browina (673 osoby). Najmniejszą liczbą mieszkańców charakteryzują się miejscowości Januszewo (60 osób) i Bogusławki (94 osoby).

Na koniec 2016 r. na terenie gminy Chełmża zarejestrowanych było 505 bezrobotnych – 5,09% ogółu mieszkańców gminy. Udział osób pozostających bez pracy w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym zamieszkałych na terenie gminy wynosił 8,19%. Jednocześnie stosunek osób pozostających bez zatrudniania powyżej 12 miesięcy względem ludności w wieku produkcyjnym był równy 2,47%, a udział osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy w grupie wszystkich osób bezrobotnych w gminie wynosił 16,24%.

Wykres 2. Bezrobocie w Gminie Chełmża (stan na 31.12.2016 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Toruniu.

Jednostką organizacyjną świadczącą usługi z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Chełmża jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb i stara się umożliwić im życie w

warunkach odpowiadających godności człowieka. W 2016 roku na terenie gminy z pomocy społecznej korzystało 795 osób. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy wyniósł 8,01%. W 2016 r. gminę zamieszkiwało 810 dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny, co stanowiło 38,55% wszystkich dzieci do lat 17 w gminie.

Największymi wyzwaniami w sferze społecznej dla Gminy jest walka z ubóstwem, bezrobociem, problemami mieszkańców, wynikającymi z długotrwałej lub ciężkiej choroby i potrzeb związanych z ochroną macierzyństwa.

Sieć szkół podstawowych w Gminie Chełmża tworzą cztery placówki:

- Szkoła Podstawowa w Grzywnie
- Szkoła Podstawowa w Kończewicach
- Szkoła Podstawowa w Sławkowie
- Szkoła Podstawowa w Zelgnie

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników egzaminu szóstoklasisty w szkołach podstawowych gminy z roku szkolnego 2015/2016.

Tabela 1. Wyniki egzaminu szóstoklasisty w szkołach gminy Chełmża z roku szkolnego 2015/2016

Szkoła	2015/2016
SP Grzywna	63,5%
SP Kończewice	61%
SP Sławkowo	66,5%
SP Zelgno	54,5%
Województwo kujawsko-pomorskie	61%

Źródło: Opracowanie na podstawie raportów OKE w Gdańsku.

W gminie zamieszkuje 951 uczniów. Odsetek uczniów przejawiających agresywne zachowania w stosunku do innych uczniów wynosi 13,46%. Największy problem stwarzają uczniowie z miejscowości: Kiełbasin, Kończewice, Mirakowo, Nawra, Zalesie. Brak wsparcia rodziców w realizacji codziennych zadań domowych dotyczy 12,09%. Najgorzej przedstawia się ta sytuacja w miejscowościach: Głuchowo, Kończewice, Nawra i Zalesie. Problem wagarów dotyczy 1,26% uczniów klas starszych szkół podstawowych i gimnazjów. Największe nasilenie tego problemu ma miejsce w Dźwierzno i Mirakowa. Niski stopień zaangażowania rodziców w bieżące życie szkoły dotyczy 13,99% osób. Z tego punktu widzenia najgorsza sytuacja jest w Kiełbasinie, Kończewicach, Mirakowie, Nawrze i Zalesiu.

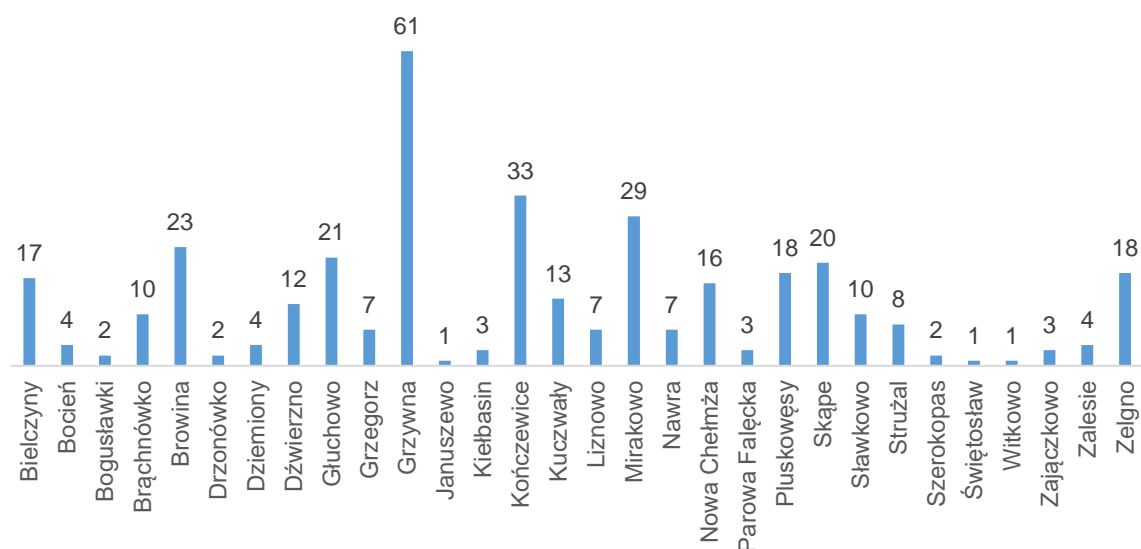
Najważniejszą instytucją, której obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie gminy jest Komisariat Policji w Chełmży. W 2016 r. na terenie Gminy Policja odnotowała 696 interwencji z powodu zakłócania miru domowego lub porządku publicznego. Na terenie Gminy popełniono w 2016 r. 76 przestępstw kryminalnych i 185 wykroczeń. W stosunku do liczby mieszkańców służby porządkowe podjęły interwencję w stosunku do 9,64% osób. Największy odsetek interwencji służb porządkowych w stosunku do liczby mieszkańców podejmowano w miejscowościach Zalesie, Zelgno i Kiełbasin.

2.3. Sfera gospodarcza

Według danych za 2016 r. w gminie Chełmża zarejestrowanych było 360 podmiotów gospodarczych osób fizycznych i w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wskaźnik aktywności gospodarczej wynosił 5,84. Największą aktywnością gospodarczą wyróżniała się miejscowość Zelgno, na której obszarze działa 18 firm, a wskaźnik aktywności gospodarczej w miejscowości wynosi 11,11. Dobrym klimatem gospodarczym charakteryzuje się również Grzywna (8,38) oraz Strużal (8,51).

Poniższy wykres obrazuje liczbę podmiotów gospodarczych osób fizycznym zarejestrowanych w poszczególnych miejscowościach Gminy Chełmża.

Wykres 3. Podmioty gospodarcze osób fizycznych w Gminie Chełmża

Źródło: Urząd Gminy Chełmża, na podstawie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

2.4. Sfera środowiskowa

Największym bogactwem przyrodniczym Gminy są dobre, żyzne gleby, wśród których dominują gleby brunatne (36% powierzchni gminy), gleby bielcowe i pseudobielcowe utworzone z glin i piasków zwałowych (ok. 35% powierzchni Gminy). Na obszarze Gminy Chełmża znajduje się fragment obszaru chronionego krajobrazu „Obszar kompleksu torfowiskowo – jeziorno – leśnego Zgniłka – Wieczno – Wronie” oraz użytk ekologiczny w Zelgnie obejmujący tereny łąk i podmokłych nieużytków. W Gminie znajdują się parki wiejskie (podworskie). Zespoły pałacowo - parkowe w Brąchnówku, Kończewicach, Nawrze i Pluskowęsach zostały wpisane do ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na obszarze Gminy Chełmża nie występują groźne dla środowiska źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Na jakość i stan powietrza negatywny wpływ mają: „Nord Zucker” Cukrownia w Chełmży, Zakłady Celulozy i Papieru w Świeciu. Zakłady te emitują do atmosfery głównie gazy wonne (tzw. merkaptany), których działanie jest potęgowane przy obecności wiatrów północno-zachodnich. Emisja technologiczna Spalarni Wywaru Melasowego należącej do „AGRO-ECO-GASOLIN” S.A. Warszawa Wytwórnia Alkoholu w Chełmży jest uciążliwa głównie pod względem zapachowym.

2.5. Sfera przestrzenno – funkcjonalna i techniczna

Układ drogowy w Gminie Chełmża tworzy 293,72 km dróg publicznych o znaczeniu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Struktura przestrzenna sieci drogowej gminy jest dobrze rozwinięta. Na przestrzeni lat 2007 – 2016 przebudowano, zmodernizowano i wyremontowano na terenie gminy ok. 114 km dróg lokalnych. Przez obszar gminy przebiegają dwa z najważniejszych szlaków drogowych w kraju – autostrada A1 i droga krajowa nr 91. Osią komunikacyjną gminy są drogi krzyżujące się z kierunku Torunia na wybrzeże i z kierunku Bydgoszczy na Mazury. Niewątpliwym atutem gminy jest jej bliskie położenie i dobre skomunikowanie z miastami stołecznymi województwa Toruniem i Bydgoszczą jak również niedaleka odległość od Grudziądza, Chełmna i Wąbrzeźna. Funkcje podstawowego układu komunikacyjnego pełnią w tym zakresie przebiegające przez teren gminy drogi wojewódzkie,

część dróg powiatowych pomiędzy siedzibami powiatów i gmin oraz nadrzędny układ dróg krajowych. Dzięki tym połączeniom istnieje dobre skomunikowanie wszystkich terenów intensywnie zagospodarowanych, co umożliwia prawidłowe funkcjonowanie tych jednostek w obszarze województwa. Wyraźną szansą dla polepszenia dostępności terenu Gminy Chełmża do dróg o charakterze ponadlokalnym byłby bezpośredni dostęp do autostrady A1 i wykorzystanie jej położenia dla rozwoju gminy.

System telekomunikacji w Gminie Chełmża jest rozwinięty w stopniu wystarczającym. Istnieje możliwość wyboru operatorów usług telekomunikacyjnych sieci stacjonarnych oraz sieci telefonii komórkowej.

Gmina jest oświetlana lampami gminnymi i Zakładu Energetycznego. Na 826 lamp, 120 jest własnością gminy, a 706 Zakładu Energetycznego. Wszystkie lampy gminne są starego typu i generują nadmierne koszty. Jedynie lampy należące do ZE są w 38% energooszczędnymi lampami ledowymi.

W zakresie infrastruktury wodociągowej system zaopatrzenia Gminy Chełmża w wodę oparty jest na stacjach uzdatniania wody i hydroforniach korzystających z czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Na terenie Gminy znajdują się trzy eksploatowane ujęcia wody oraz ujęcia rezerwowe. Eksploatacją i administracją stacji zajmuje się Zakład Usług Komunalnych WODKAN Sp. z o.o. Średnia zwodociągowania dla gminy wynosiła 96,7%. Łączna długość sieci wodociągowych na terenie Gminy liczyła w 2014 r. 286,5 km (dane wg GUS). Wszystkie wsie na terenie Gminy podłączone są do wodociągu gminnego. Stopień skanalizowania Gminy Chełmża wg. danych na 31.12.2016 r. wynosi ponad 42% na co składają się 762 gospodarstwa domowe włączone do sieci kanalizacyjnej oraz 238 gospodarstwa domowe wyposażone w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

2.6. Infrastruktura społeczna

Na terenie Gminy Chełmża istnieją następujące obiekty infrastruktury sportowej:

- sale sportowe/gimnastyczne przy szkołach podstawowych i byłych gimnazjach w: Głuchowie, Grzywnie, Kończewicach, Pluskowęsach, Sławkowie i Zelgnie,
- kompleks boisk sportowych „Orlik” w Grzywnie i Pluskowęsach,
- boiska trawiaste wykorzystywane przez kluby sportowe w Kończewicach i Grzywnie,
- boiska trawiaste przy szkołach i w centrach wsi w: Grzywnie, Sławkowie, Pluskowęsach, Liznowie, Głuchowie,
- boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią w Dźwierznie, Głuchowie, Kuczwałach i Kończewicach,
- siłownie zewnętrzne w centrach wsi,
- boiska do siatkówki plażowej.

Do dyspozycji mieszkańców, dostępne są cztery biblioteki:

- Biblioteka Samorządowa w Zelgnie,
- Filia Biblioteki Samorządowej w Głuchowie,
- Filia Biblioteki Samorządowej w Grzywnie,
- Filia Biblioteki Samorządowej w Skąpem.

Ponadto od 2007r. na obszarze gminy funkcjonuje Centrum Inicjatyw Kulturalnych Gminy Chełmża z siedzibą w Brąchnówku. Centrum jest gminną samorządową instytucją kultury, której podstawowym celem jest prowadzenie działalności kulturalnej.

W Gminie natomiast brak uporządkowanych przestrzeni publicznych z założoną zielenią, wyposażonych w siłownie zewnętrzne, place zabaw, alejki, altany ogrodowe, ławki, czy rowery, które miałyby pełnić funkcje integracji, aktywizacji, a nawet resocjalizacji mieszkańców.

2.7. Wnioski

1. W sferze społecznej dominującymi problemami są:
  - starzenie się społeczności lokalnej,
  - utrzymująca się stosunkowo duża liczba długotrwale bezrobotnych,
  - duża liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej,
  - duża liczba rodzin korzystających z zasiłków na dzieci do lat 17,
  - niski poziom bezpieczeństwa publicznego, przejawiający się znaczącą liczbą interwencji z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego oraz przestępstw kryminalnych i wykroczeń.
2. Sfera gospodarcza charakteryzuje się niską aktywnością gospodarczą osób fizycznych, przejawiającą się niską wartością wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym.
3. W sferze środowiskowej największym problemem, który został zidentyfikowany jest negatywny wpływ na stan powietrza atmosferycznego zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia.
4. Analizując sferę przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Gminy Chełmża, można zidentyfikować następujące problemy:
  - brak bezpośredniego dostępu do Autostrady A1,
  - energochłonny system oświetlenia,
  - słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna.
5. W Gminie brak uporządkowanych przestrzeni publicznych pełniących funkcje integracji, aktywizacji, a nawet resocjalizacji mieszkańców.

3. Obszar zdegradowany gminy²

Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę tych negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.³

Obszar zdegradowany w gminie Chełmża został wyznaczony zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o wskaźniki określone na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich.

Obszar gminy podzielono na 30 miejscowości, dla których przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego:

1. Bielczyny	11. Grzywna	21. Pluskowęsy
2. Bocień	12. Januszewo	22. Skąpe
3. Bogusławki	13. Kielbasin	23. Sławkowo
4. Brąchnówko	14. Kończewice	24. Strużal
5. Browina	15. Kuczwały	25. Szerokopas
6. Drzonówko	16. Liznowo	26. Świętosław
7. Dziemiony	17. Mirakowo	27. Witkowo
8. Dźwierzno	18. Nawra	28. Zajączkowo
9. Głuchowo	19. Nowa Chełmża	29. Zalesie
10. Grzegorz	20. Parowa Fałęcka	30. Zelgno

3.1. Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Miejscowości podzielono na 5 następujących grup, biorąc pod uwagę ich lokalizację na terenie gminy i sąsiedowanie ze sobą:

- Miejscowości zlokalizowane w północno - zachodniej części gminy – Nawra, Bogusławki, Parowa Fałęcka, Głuchowo, Bielczyny, Skąpe, Nowa Chełmża
- Miejscowości zlokalizowane w południowo - zachodniej części gminy – Kończewice, Browina, Brąchnówko, Grzywna
- Miejscowości zlokalizowane w północno - wschodniej części gminy – Dziemiony, Grzegorz, Drzonówko, Szerokopas, Bocień, Świętosław, Zajączkowo, Dźwierzno, Januszewo, Kielbasin
- Miejscowości zlokalizowane w południowo - wschodniej części gminy – Mirakowo, Sławkowo, Kuczwały
- Miejscowości zlokalizowane w środkowej części gminy – Liznowo, Witkowo, Zelgno, Pluskowęsy, Zalesie, Strużal

² Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2016 r.

³ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Każdą z grup w pierwszej kolejności zbadano zestawem dwóch wskaźników ze sfery społecznej.

3.1.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy

Miejscowości zlokalizowane w północno - zachodniej części gminy, czyli **Nawra, Bogusławki, Parowa Falęcka, Głuchowo, Bielczyny, Skąpe, Nowa Chelmża** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze miejscowości zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Chelmża

Miejscowość	Ludność ogółem	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Nawra	499	86	17,23%
Bogusławki	94	12	12,77%
Parowa Falęcka	109	17	15,60%
Głuchowo	606	109	17,99%
Bielczyny	363	48	13,22%
Skąpe	637	94	14,76%
Nowa Chelmża	352	48	13,64%
Gmina	9925	1661	16,74%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chelmża.

Tabela 3. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w miejscowościach zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Chelmża

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Nawra	126	34	26,98%
Bogusławki	17	8	47,06%
Parowa Falęcka	24	5	20,83%
Głuchowo	148	40	27,03%
Bielczyny	78	20	25,64%

Skąpe	147	24	16,33%
Nowa Chelmża	92	9	9,78%
Gmina	2390	696	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Chelmży.

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w żadnej z badanych miejscowości nie występują po co najmniej dwa problemy społeczne.

Tabela 4. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze miejscowości zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy Chelmża

Miejscowość	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Nawra	17,23%	26,98%
Bogusławki	12,77%	47,06%
Parowa Falęcka	15,60%	20,83%
Głuchowo	17,99%	27,03%
Bielczyny	13,22%	25,64%
Skąpe	14,76%	16,33%
Nowa Chelmża	13,64%	9,78%
Gmina	16,74%	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chelmża oraz z Komisariatu Policji w Chelmży.

3.1.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy

Miejscowości zlokalizowane w południowo - zachodniej części gminy, czyli **Kończewice, Browina, Brąchnówko, Grzywna** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze,
- Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 5. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze miejscowości zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Kończewice	191	101	52,88%
Browina	118	37	31,36%
Brąchnówko	65	25	38,46%
Grzywna	259	77	29,73%
Gmina	2101	810	38,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

Tabela 6. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w miejscowościach zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Kończewice	218	85	38,99%
Browina	127	67	52,76%
Brąchnówko	57	8	14,04%
Grzywna	297	105	35,35%
Gmina	2390	696	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Chełmży.

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w miejscowości **Kończewice**.

Tabela 7. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze miejscowości zlokalizowanych w południowo - zachodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Kończewice	52,88%	38,99%
Browina	31,36%	52,76%
Brąchnówko	38,46%	14,04%
Grzywna	29,73%	35,35%
Gmina	38,55%	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz z Komisariatu Policji w Chełmży.

3.1.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy

Miejscowości zlokalizowane w północno - wschodniej części gminy, czyli **Dziemiony, Grzegorz, Drzonówko, Szerokopas, Bocięń, Świętosław, Zajączkowo, Dźwierzno, Januszewo, Kielbasin** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze,
- Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 8. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze miejscowości zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze
Dziemiony	6	0	0,00%
Grzegorz	4	0	0,00%
Drzonówko	9	1	11,11%
Szerokopas	6	4	66,67%
Bocięń	20	3	15,00%
Świętosław	5	2	40,00%
Zajączkowo	8	4	50,00%
Dźwierzno	31	4	12,90%
Januszewo	3	0	0,00%
Kielbasin	9	2	22,22%
Gmina	505	82	16,24%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu.

Tabela 9. Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem w miejscowościach zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej	Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze
Dziemiony	52	0	0,00%
Grzegorz	35	1	2,86%
Drzonówko	20	0	0,00%
Szerokopas	30	0	0,00%
Bocień	50	1	2,00%
Świętosław	28	0	0,00%
Zajązkowo	27	0	0,00%
Dźwierzno	118	5	4,24%
Januszewo	15	0	0,00%
Kiełbasin	34	0	0,00%
Gmina	2390	39	1,63%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w żadnej z badanych miejscowości nie występują po co najmniej dwa problemy społeczne.

Tabela 10. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze miejscowości zlokalizowanych w północno - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze
Dziemiony	0,00%	0,00%
Grzegorz	0,00%	2,86%
Drzonówko	11,11%	0,00%
Szerokopas	66,67%	0,00%
Bocień	15,00%	2,00%
Świętosław	40,00%	0,00%
Zajązkowo	50,00%	0,00%
Dźwierzno	12,90%	4,24%
Januszewo	0,00%	0,00%
Kiełbasin	22,22%	0,00%
Gmina	16,24%	1,63%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Toruniu oraz z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

3.1.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy

Miejscowości zlokalizowane w południowo - wschodniej części gminy, czyli **Mirakowo, Sławkowo, Kuczwały** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
- Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 11. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze miejscowości zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Mirakowo	571	75	13,13%
Sławkowo	216	17	7,87%
Kuczwały	503	31	6,16%
Gmina	9925	795	8,01%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

Tabela 12. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w miejscowościach zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Mirakowo	135	43	31,85%
Sławkowo	53	12	22,64%
Kuczwały	103	24	23,30%
Gmina	2390	696	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Chełmży.

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w miejscowości **Mirakowo**.

Tabela 13. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze miejscowości zlokalizowanych w południowo - wschodniej części gminy Chełmża

Miejscowość	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Mirakowo	13,13%	31,85%
Sławkowo	7,87%	22,64%
Kuczwały	6,16%	23,30%
Gmina	8,01%	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz z Komisariatu Policji w Chełmży.

3.1.5. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej miejscowości zlokalizowanych w środkowej części gminy

Miejscowości zlokalizowane w środkowej części gminy, czyli **Liznowo, Witkowo, Zelgno, Pluskowęsy, Zalesie, Strużal** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych dwoma poniższymi wskaźnikami:

- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze,
- Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Tabela 14. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze miejscowości zlokalizowanych w środkowej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Liznowo	39	14	35,90%
Witkowo	18	4	22,22%
Zelgno	63	16	25,40%
Pluskowęsy	104	46	44,23%
Zalesie	51	27	52,94%
Strużal	25	14	56,00%
Gmina	2101	810	38,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży.

Tabela 15. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w miejscowościach zlokalizowanych w środkowej części gminy Chełmża

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Liznowo	46	5	10,87%
Witkowo	25	6	24,00%
Zelgno	77	30	38,96%
Pluskowęsy	109	26	23,85%
Zalesie	61	42	68,85%
Strużal	41	8	19,51%
Gmina	2390	696	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Chełmży.

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w miejscowości **Zalesie**.

Tabela 16. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze miejscowości zlokalizowanych w środkowej części gminy Chełmża

Miejscowość	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Liznowo	35,90%	10,87%
Witkowo	22,22%	24,00%
Zelgno	25,40%	38,96%
Pluskowęsy	44,23%	23,85%
Zalesie	52,94%	68,85%
Strużal	56,00%	19,51%
Gmina	38,55%	29,12%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz z Komisariatu Policji w Chełmży.

3.2. Analiza miejscowości, w których zdiagnozowano problemy społeczne, pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Przestrzeń zdegradowana

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze,

infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię).

Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo-składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Przestrzeń zdegradowana wpisująca się w powyższą definicję, występuje na terenie miejscowości Kończewice, Mirakowo i Zalesie.

W Kończewicach przestrzeń zdegradowaną stanowi obecnie nieużytkowany teren będący własnością Skarbu Państwa i znajdujący się obecnie w użytkowaniu wieczystym Gminy Chełmża, na którym wcześniej prowadzono działalność rolniczą. Na terenie tym znajdowała się również zlikwidowana oczyszczalnia ścieków.

W Mirakowie przestrzeń zdegradowaną stanowią grunty Gminy Chełmża. Jest to miejsce od dawna nieużytkowane. Teren jest zlokalizowany w obszarze zabudowy wiejskiej w sąsiedztwie zabytkowego pałacu, w którym mieszczą się lokale mieszkalne oraz świetlica wiejska. Teren przez szereg lat nie jest użytkowany i stanowi nieużytek.

W Zalesiu przestrzeń zdegradowaną stanowi obecnie nieużytkowany teren będący pierwotnie własnością Skarbu Państwa i przejęty nieodpłatnie przez Gminę Chełmża od ANR, na którym wcześniej prowadzono działalność rolniczą.

Szczegółowa charakterystyka przestrzeni zdegradowanych została zawarta w rozdziale 5 niniejszego Programu Rewitalizacji.

3.3. Obszar zdegradowany – podsumowanie analizy

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych oraz analiza pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych wykazała, że obszarem zdegradowanym w gminie są miejscowości: Kończewice, Mirakowo i Zalesie. W miejscowościach tych występują po dwa problemy społeczne oraz przestrzenie zdegradowane.

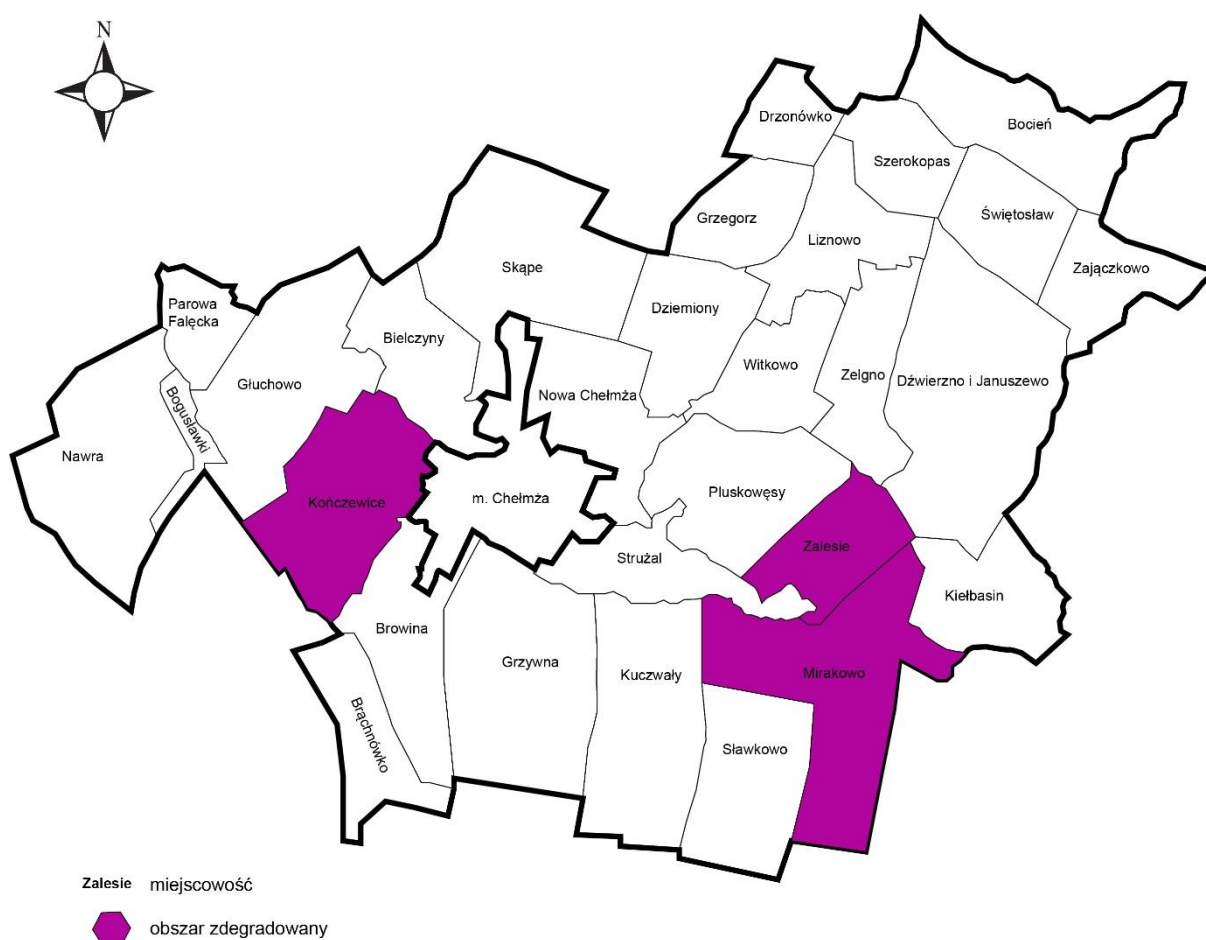
Tabela 17. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Chełmża

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Kończewice	834	8,40%	815,06	4,56%
Mirakowo	571	5,75%	1129,92	6,32%
Zalesie	199	2,00%	431,20	2,41%
Obszar zdegradowany	1604	16,16%	2376,18	13,30%
Gmina	9925	100%	17872,36	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmża.

Zasięg obszaru zdegradowanego przedstawia poniższa mapa.

Mapa 2. Obszar zdegradowany w Gminie Chełmża

Źródło: Opracowanie własne.

4. Obszar rewitalizacji gminy

4.1. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia będzie większa niż **20% powierzchni gminy** oraz zamieszkałych przez więcej niż **30% mieszkańców gminy**. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” wskazują, że do obszaru rewitalizacji, na którym będą prowadzone przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji należy zaliczyć te obszary zdegradowane (w całości lub częściowo), które spełniają przynajmniej jeden z zestawów kryteriów i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych. Dla obszarów wiejskich przewidziano następujące 4 cele rewitalizacji:

- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione zostaną następujące warunki:
  - a) występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego,
  - b) na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, chyba że uzasadniona i planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury: komplementarnej wobec już istniejącej, lub bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowej infrastruktury już istniejącej, utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, lub utworzenie infrastruktury zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa - to nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,5 km.
- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - a) występują przestrzenie zdegradowane, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
  - b) na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.
- **Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.** Za obszary rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - a) miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia,
  - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

- **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
  - a) miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową,
  - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Obszar rewitalizacji w gminie Chełmża obejmuje w całości miejscowości: **Kończewice, Mirakowo i Zalesie**, które stanowią 13,30% powierzchni gminy i są zamieszkiwane przez 16,16% jej mieszkańców.

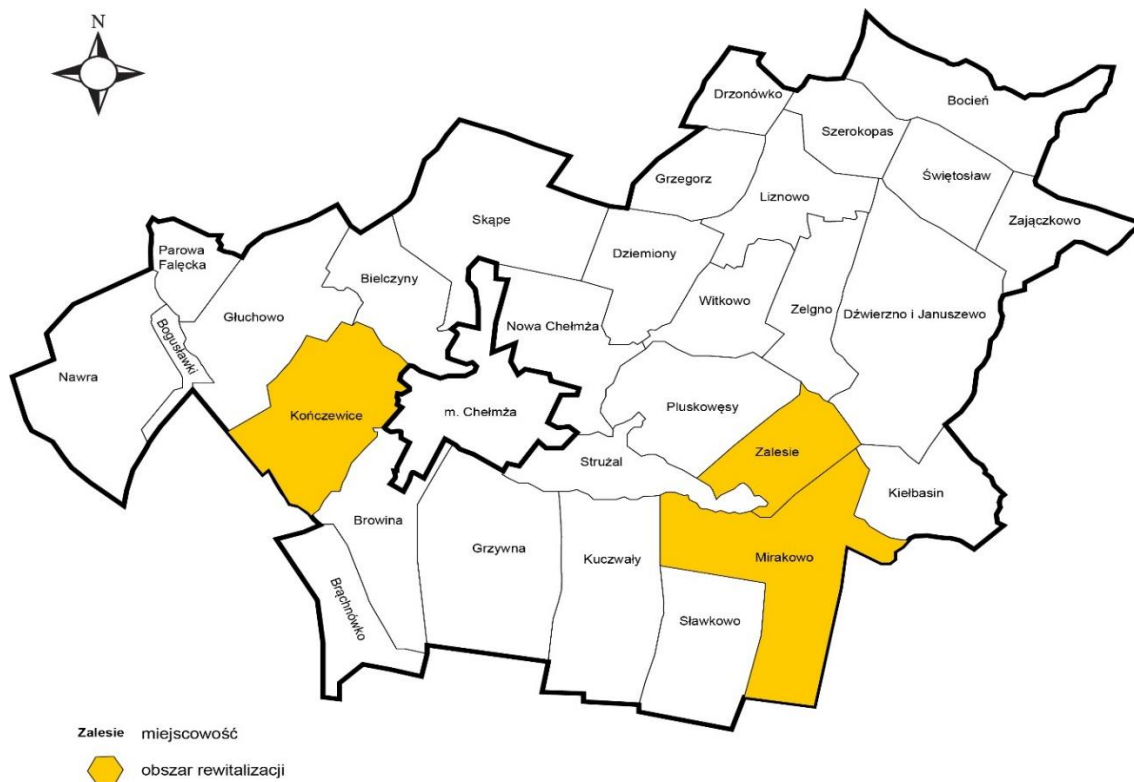
Tabela 18. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Chełmża

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całk. pow. gminy
Kończewice	834	8,40%	815,06	4,56%
Mirakowo	571	5,75%	1129,92	6,32%
Zalesie	199	2,00%	431,20	2,41%
Obszar rewitalizacji	1604	16,16%	2376,18	13,30%
Gmina	9925	100%	17872,36	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmża.

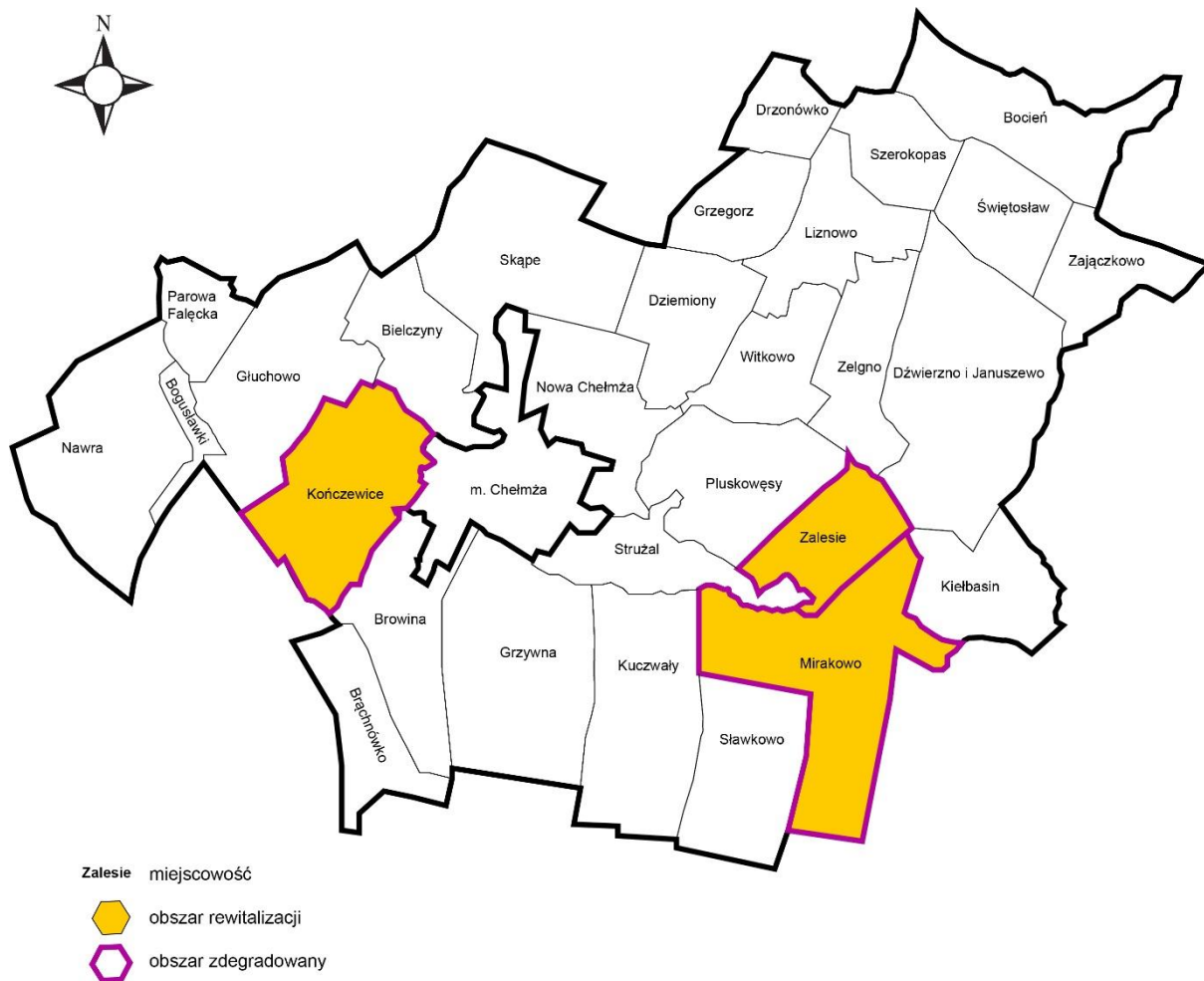
Zasięg obszaru do rewitalizacji na tle gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3. Obszar rewitalizacji w Gminie Chełmża

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 4. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Chełmża

Źródło: Opracowanie własne.

4.2. Cele rewitalizacji

Podobszary rewitalizacji spełniają **cel rewitalizacji** wskazany w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”. Cel, który spełniają poszczególne podobszary to przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

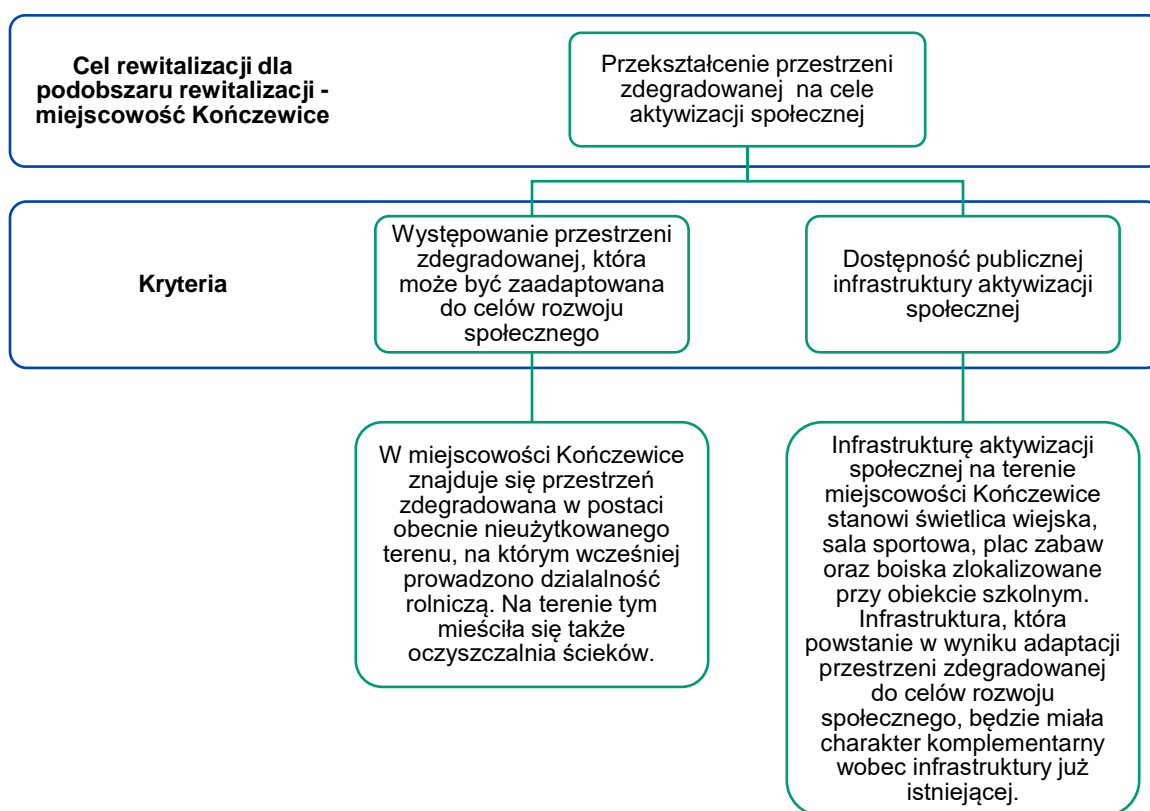
Schemat 4. Cele rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

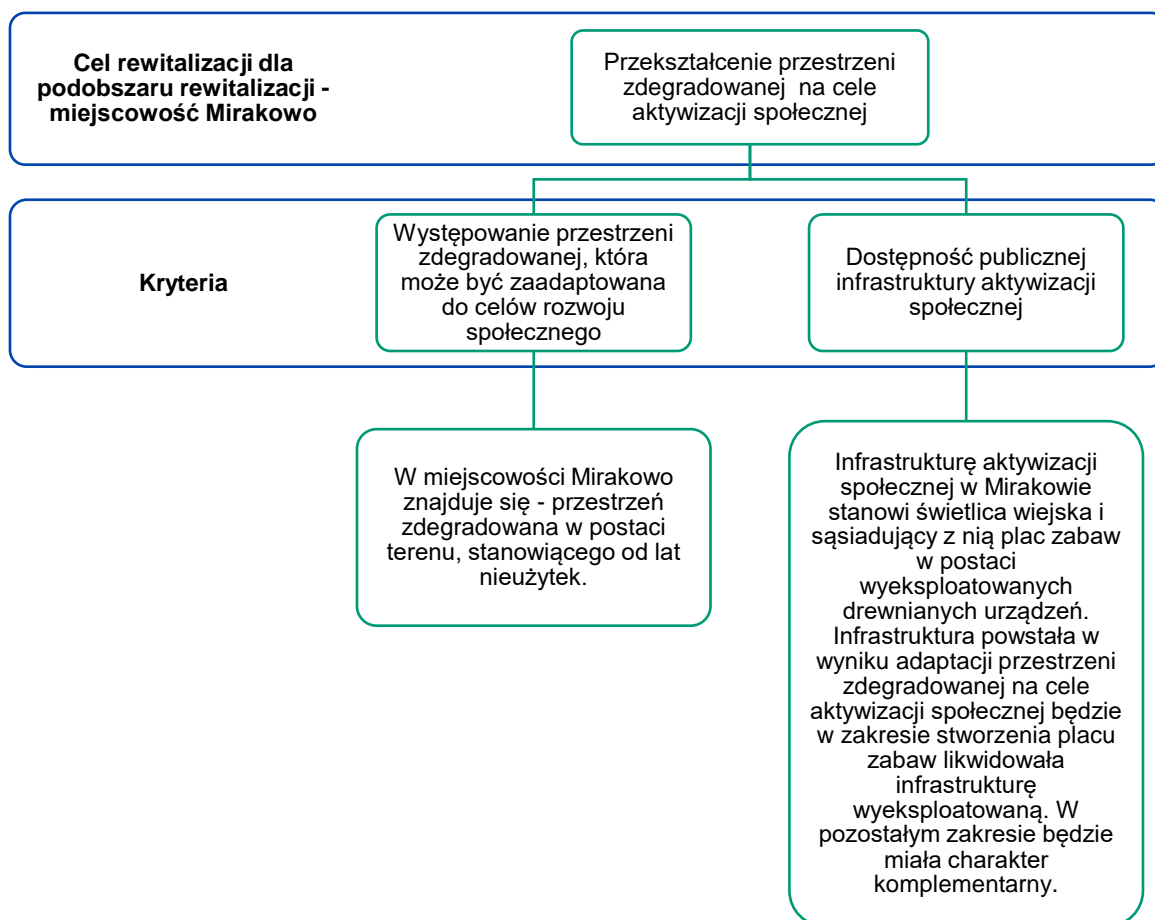
Wybór celu został podyktowany stanem kryzysowym występującym na obszarze miejscowości: **Kończewice, Mirakowo i Zalesie**. Dla celu określono 2 warunki, których spełnienie oznacza możliwość podjęcia na tym obszarze działań rewitalizacyjnych o określonym kierunku.

Schemat 5. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – miejscowość Kończewice

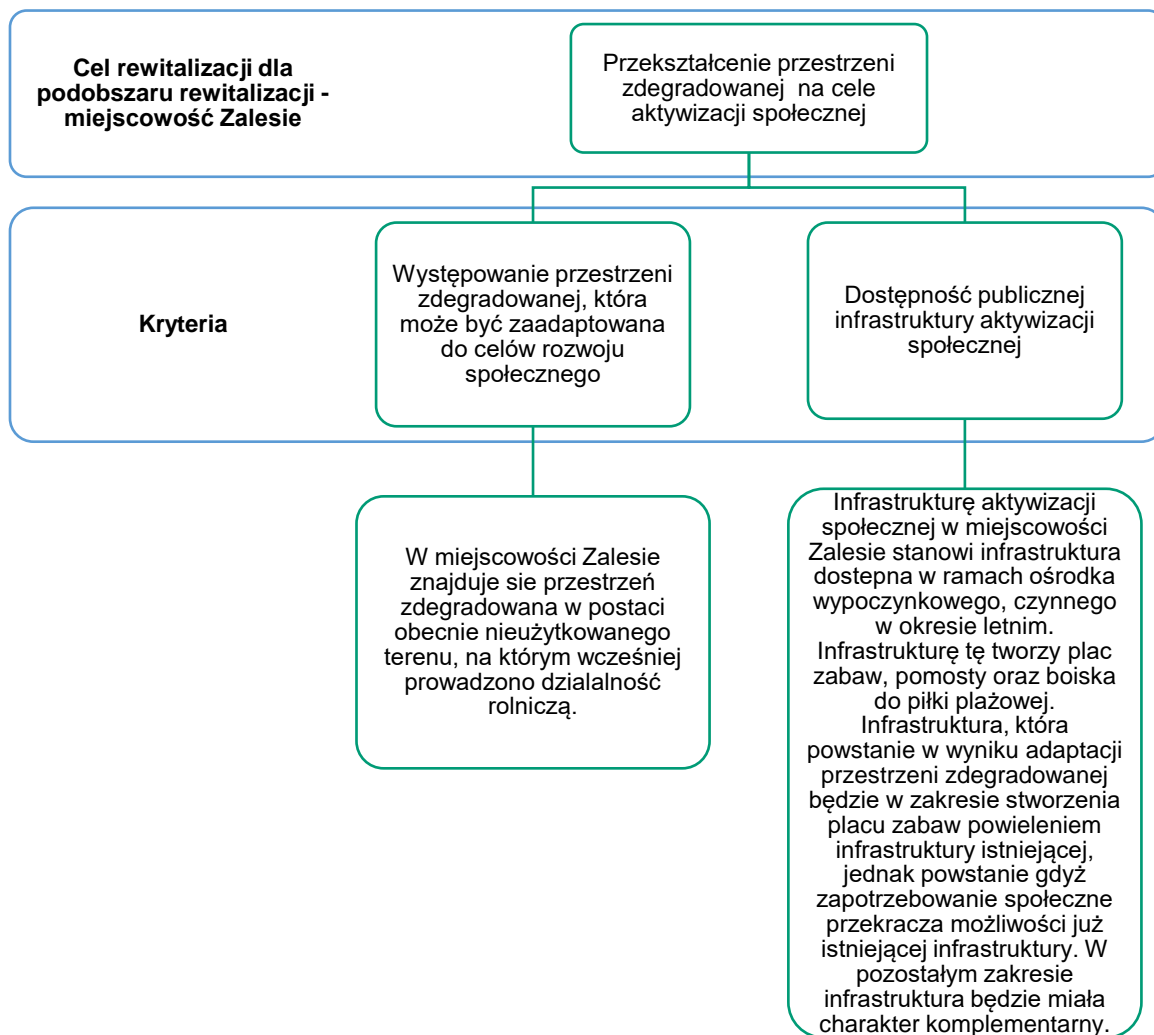
Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 6. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – miejscowość Mirakowo

Źródło: Opracowanie własne.

Schemat 7. Cel rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji – miejscowość Zalesie

Źródło: Opracowanie własne.

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1. Kończewice

Miejscowość Kończewice ma powierzchnię 815 ha i położona jest w zachodniej części Gminy Chełmża na zachód od Miasta Chełmża. Jest dobrze skomunikowana z okolicznymi miastami, gdyż przez jej teren przebiega droga krajowa nr 91 relacji Gdańsk-Toruń oraz droga wojewódzka 551 (Strzyżawa-Wąbrzeźno). Wieś jest całkowicie zwodociągowana, w 85% skanalizowana, a centrum wsi posiada oświetlenie uliczne.

Historycznie poza zabudową mieszkaniowo-gospodarczą układ przestrzenny wsi ukształtowany został wskutek procesów powstania bazy folwarcznej w XIX w. Wieś jest typem miejscowości przydrożnej z zabudową murowaną wzdłuż drogi z Chełmży do Nawry. W Kończewicach znajduje się pochodzący z XIX w. zespół pałacowo-parkowy z bazą folwarczną. Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, ogrodzenie wraz z bramą wjazdową) wpisany jest do rejestru zabytków. Wieś leży na trasie pieszo-rowerowego zielonego szlaku turystycznego.

Kończewice należą do grupy siedmiu miejscowości Gminy zamieszkałych przez powyżej 500 osób. Obecnie są drugą co do wielkości wsią w Gminie Chełmża, gdzie zamieszkują 834 osoby tj. 8,4% mieszkańców gminy (wg. danych na 31.12.2016). Liczba mieszkańców od 2000 r. utrzymuje się na stałym poziomie.

O potencjale miejscowości świadczy jej rolniczy charakter. Użytki rolne stanowią 729 ha, co stanowi ponad 89% powierzchni całej miejscowości, w tym ponad 360 ha należy do rolniczego zakładu doświadczalnego, działającego w ramach firmy Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR. Prowadzone są tu prace hodowlane i doświadczalne z różnymi gatunkami roślin rolniczych oraz nasiennictwo wysokich stopni odsiewu. W skład Oddziału w Kończewicach wchodzi aktualnie dwa gospodarstwa rolne: Kończewice i Nawra. W zakresie rozwoju gospodarczego poza indywidualną działalnością rolniczą funkcjonują w miejscowości 33 firmy reprezentujących następujące sektory: handel, usługi, budownictwo, zakłady stolarskie, sektor transportu oraz produkcji (dane Urzędu Gminy stan na dzień 31.12.2016 r.)

Problemy społeczne wskazujące na stan kryzysowy, będący powodem uznania Kończewic na Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji to **uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz niski poziom bezpieczeństwa.**

Problem uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wynika z wysokiego udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Sytuację tę w porównaniu do średniej dla Gminy obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4. Udział dzieci do lat 17 na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w Kończewicach na tle gminy

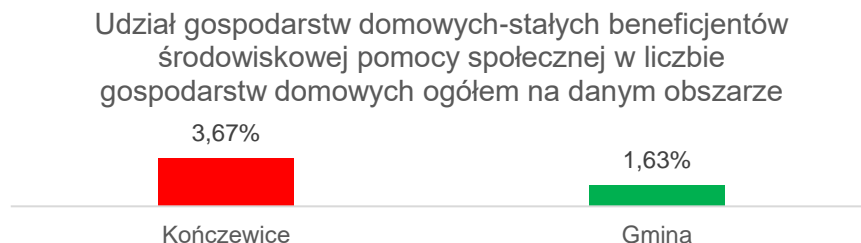

Źródło: Opracowanie własne.

Problemy w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej równie dobrze obrazuje wskaźnik udziału gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze.

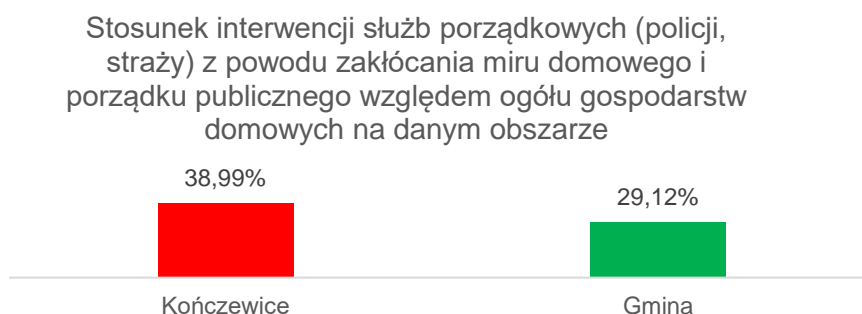
Wykres 5. Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem w Kończewicach na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Niski poziom bezpieczeństwa w Kończewicach został stwierdzony na podstawie wyliczenia wartości wskaźnika obrazującego stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze. Wskaźnik ten dla Kończewic na tle gminy ujęto na poniższym wykresie.

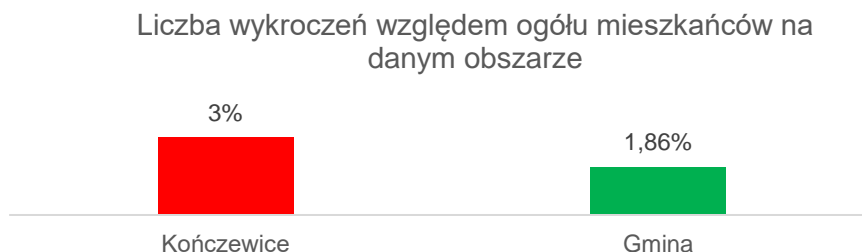
Wykres 6. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w Kończewicach na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Potwierdzenie niskiego poziomu bezpieczeństwa stanowi także liczba popełnionych wykroczeń względem ogółu mieszkańców, która w Kończewicach wynosi 3,00%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 1,86%

Wykres 7. Liczba wykroczeń względem ogółu mieszkańców w Kończewicach na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz problemów społecznych, świadczących o stanie kryzysowym, w miejscowości występuje także **przestrzeń zdegradowana** o powierzchni 1,85 ha w postaci obecnie nieużytkowanych terenów, na których dawniej prowadzono działalność rolniczą. Są to działki oznaczone nr geodezyjnymi: 88/2, 225, 233/37, 233/38, 233/39, 233/41, 233/42, 233/43, 233/46, 233/47, przedstawione na poniższej mapie.

Przestrzeń zdegradowana stanowi 0,23% powierzchni Kończewic.

Mapa 5. Lokalizacja przestrzeni zdegradowanej w miejscowości Kończewice

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

Teren ten zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy miejscowości. Jest to własność Skarbu Państwa znajdująca się w zasobach Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dawna ANR) i będąca w użytkowaniu wieczystym Gminy Chełmża. Użytkowanie wieczyste terenu zostało w roku 2008 darowane gminie przez Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie Oddział w Kończewicach (który był poprzednim użytkownikiem wieczystym) na cele infrastrukturalne. Na terenie tym znajdowała się również zlikwidowana oczyszczalnia ścieków należąca niegdyś do tego Instytutu. Oczyszczalnia była wybudowana pod koniec lat 70-tych i modernizowana w latach 80-tych ubiegłego wieku. Zbudowana została dla potrzeb zakładu, a następnie modernizowana z uwagi na powstające budynki mieszkalne dla pracowników Instytutu. Oczyszczalnia obsługiwała wielorodzinne budynki mieszkalne osiedla pracowniczego oraz obiekty publiczne zakładu. Została zlikwidowana w 2017 roku. Likwidacja polegała na wykopie infrastruktury oczyszczalni do poziomu 2 m poniżej rzędnej terenu oraz zasypaniu wykopów. Teren otaczający od dawna nieużywaną oczyszczalnię jest zachwaszczony i zdewastowany przez długotrwałe nieużytkowanie.

Zdjęcie 1. Przestrzeń zdegradowana w miejscowości Kończewice

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

W wyniku przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze miejscowości Kończewice, planowane jest m. in. **zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej**. Założenia projektowe są zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przyjętym uchwałą Nr V/41/15 Rady Gminy Chełmża z dnia 24 kwietnia 2015 r. obowiązującym na terenie działek oznaczonych nr geodezyjnymi: 88/2, 225, 233/37, 233/38, 233/39, 233/41, 233/42, 233/43, 233/46, 233/47, według którego przeznaczeniem podstawowym są m.in. tereny sportu i rekreacji oraz zieleni urządzonej czy też usług nieuciążliwych.

Pod względem infrastruktury społecznej na terenie Kończewic obecnie funkcjonuje szkoła podstawowa, która obejmuje dzieci z miejscowości: Kończewice, Nawra, Bogusławki, Głuchowo, Bielczyny, Parowa Fałęcka. Przy obiekcie szkolnym zlokalizowana jest sala sportowa i boiska. Na terenie Kończewic znajduje się także punkt przedszkolny dla dzieci w wieku 3-4 lat. Na terenie wsi działa: Klub Sportowy Gminy Chełmża Cyklon Kończewice, Koło Gospodyń Wiejskich, Koło Kobiet Aktywnych „Szpilki” oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

W centrum wsi działa też świetlica wiejska, stanowiąca element infrastruktury dla aktywizacji społecznej mieszkańców. Znajduje się tam również plac zabaw. Świetlica zlokalizowana jest na działkach nr 241/7, 242/2 oraz 241/2. Budynek obejmuje pomieszczenia świetlicowe wraz z zapleczem sanitarnym oraz bardzo prowizorycznym zapleczem gastronomicznym. Jeszcze do niedawna część pomieszczeń była użytkowana przez Klub Sportowy Cyklon oraz przez Punkt Przedszkolny, a jeszcze wcześniej przez Agencję Poczтовую. Obecnie większość pomieszczeń po byłych użytkownikach stoi pusta, a jedno pomieszczenie po szatni Klubu Sportowego zostało prowizorycznie zaadaptowane na potrzeby zaplecza kuchni. Generalnie obiekt ze względu na wciąż pogarszający się stan techniczny, wykorzystywany jest w coraz mniejszym stopniu. Na co dzień funkcjonuje w nim właściwie jedno pomieszczenie świetlicowe. Obiekt w chwili obecnej, aby mógł być w pełni wykorzystywany na potrzeby świetlicy wiejskiej, a tym samym na potrzeby aktywizacji i integracji mieszkańców, wymaga przebudowy i wyposażenia. Dlatego konieczna jest realizacja projektu „Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach”. W wyniku realizacji tego projektu, miejscowość będzie posiadała świetlicę wraz z odpowiednim zapleczem gastronomicznym i sanitarnym oraz szatnią.

Stan istniejący świetlicy został zobrazowany na poniższych fotografiach.

Zdjęcie 2. Budynek świetlicy wiejskiej w Kończewicach

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

Infrastruktura powstała w miejscowości w wyniku adaptacji przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej będzie miała charakter komplementarny wobec infrastruktury świetlicy wiejskiej.

5.2. Mirakowo

Mirakowo posiada powierzchnię 1130 ha i położone jest w południowo-wschodniej części Gminy Chełmża nad Jeziorem Chełmżyńskim i Grodzieńskim ok. 10 km od Chełmży oraz 20 km od Torunia. Wieś Mirakowo obejmuje swym zasięgiem kolonie Morczyny oraz kolonie Grodno.

Główne potencjały miejscowości to jej walory przyrodnicze, rolniczy charakter oraz dobrze zorganizowany układ komunikacyjny.

Walory przyrodnicze Mirakowa stwarzają możliwość rozwoju infrastruktury turystycznej. Wiąże się to z dostępnością komunikacyjną oraz atrakcyjnością lokalizacji miejscowości i jej walorami przyrodniczo – krajobrazowymi (dostępność jezior oraz kompleks leśny). Pod względem zasobów historycznych i kulturowych na terenie Mirakowa znajduje się Zespół dworsko-pałacowy z 2 poł. XIX wieku, gdzie zlokalizowana jest świetlica wiejska.

W Mirakowie znajduje się Ośrodek Hodowli Polskiego Związku Łowieckiego. Użytki rolne w tej miejscowości stanowią 856 ha tj. 76% jej powierzchni, co stanowi o przeważającym rolniczym charakterze. Na terenie Mirakowa znajdują się także 72 gospodarstwa rolne o łącznej powierzchni przekraczającej średnio 11 ha i jest zbliżona do średniej wielkości powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2016 roku, która wynosi 10,56 ha (dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2016 r.). Pod względem gospodarczym rozwija się także działalność pozarolnicza, głównie działalność gospodarcza związana z handlem, gastronomią, usługami, transportem oraz motoryzacją i budownictwem.

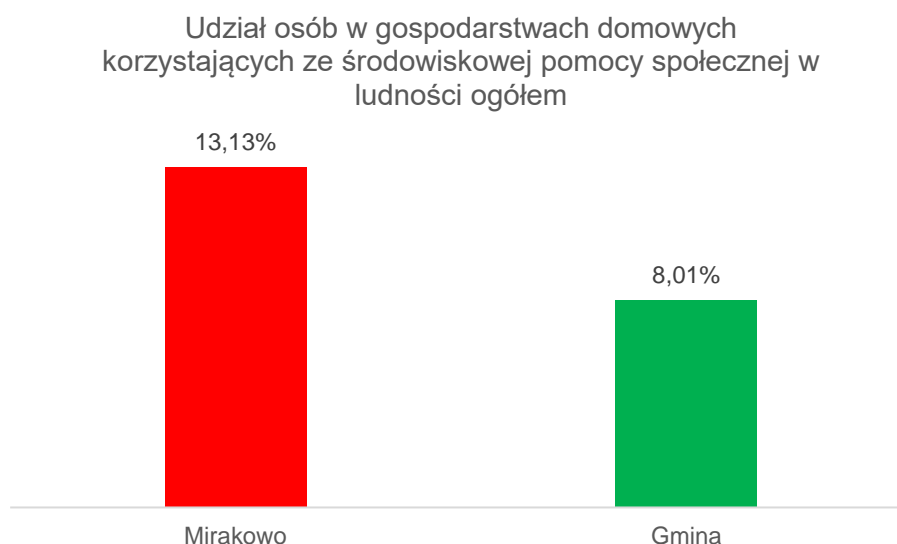
Układ komunikacyjny Mirakowa tworzy sieć dróg przebiegających przez całą miejscowość m.in. droga wojewódzka 499 o przebiegu Ostaszewo – Sławkowo - Mirakowo - wyprowadzająca ruch z południowej części Gminy w kierunku Torunia; droga wojewódzka 599 na odcinku Mirakowo - Grodno; droga powiatowa nr 2027C o przebiegu Morczyny-Kamionki Małe łączącą południową część Gminy z DK 15 i dalej Toruniem.

Wieś zamieszkuje 571 mieszkańców, co stanowi 5,75% ludności całej Gminy Chelmża. Analizując dane Gminy w latach 2000 - 2016 obserwuje się wzrost liczby mieszkańców tej miejscowości.

Problemy społeczne wskazujące na stan kryzysowy, będący powodem uznania Mirakowa na Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji to **uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz niski poziom bezpieczeństwa.**

Problem uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wynika z wysokiego udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze. Sytuację tę w porównaniu do średniej dla Gminy obrazuje poniższy wykres.

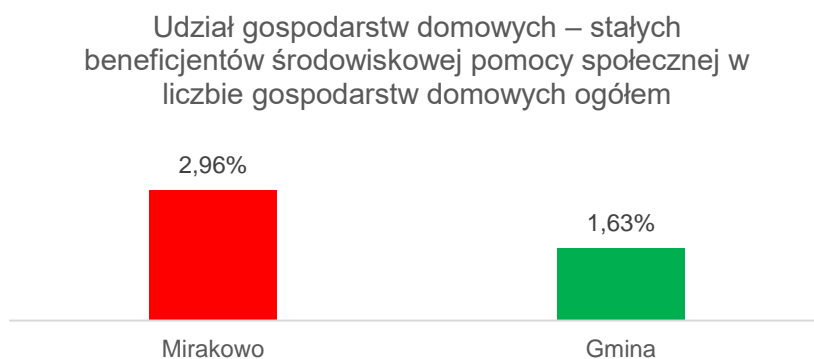
Wykres 8. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Mirakowie na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Problemy w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej równie dobrze obrazuje wskaźnik udziału gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze.

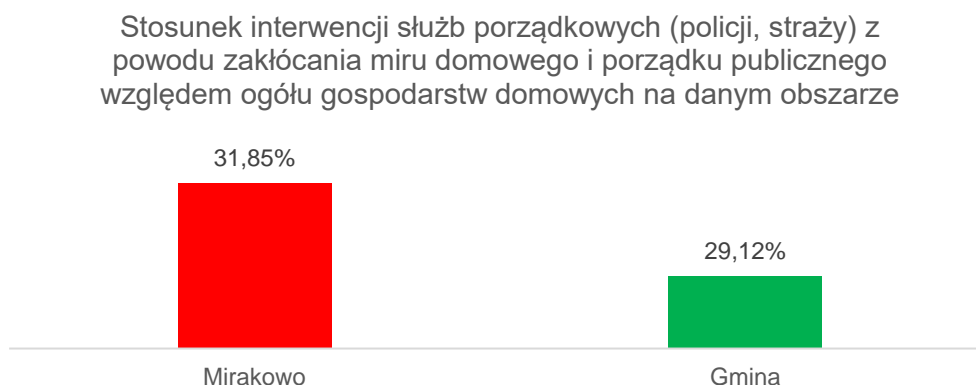
Wykres 9. Udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem w Mirakowie na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Niski poziom bezpieczeństwa w Mirakowie został stwierdzony na podstawie wyliczenia wartości wskaźnika obrazującego stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze. Wskaźnik ten dla Mirakowa na tle gminy ujęto na poniższym wykresie.

Wykres 10. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w Mirakowie na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz problemów społecznych, świadczących o stanie kryzysowym, w miejscowości występuje także **przestrzeń zdegradowana** w postaci obecnie nieużytkowanych terenów. Teren ten w przeszłości był nierozdzielnie związany z funkcją mieszkaniową i stanowił zaplecze dla mieszkańców budynku pałacu, w którym znajduje się 13 mieszkań komunalnych. Na terenie tym zlokalizowany był budynek gospodarczy użytkowany przez mieszkańców pałacu na cele składowo-gospodarcze, plac tzw. podwórko gospodarcze oraz prowizoryczne miejsca parkingowe dla mieszkańców budynku. Budynek składowo-gospodarczy obecnie nie istnieje, a pozostałości po fundamentach, ze względów bezpieczeństwa, zostały uprzątnięte. W wyniku porządkowania przestrzeni wokół pałacu miejsca parkowania i garażowania zostały wyznaczone w innej lokalizacji. Przestrzeń zdegradowana stanowi część terenu działki oznaczonej nr geodezyjnym 237/10, o powierzchni 0,78 ha, przedstawionej na poniższej mapie.

Przestrzeń zdegradowana stanowi 0,07% powierzchni Mirakowa.

Mapa 6. Lokalizacja przestrzeni zdegradowanej w miejscowości Mirakowo

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

Teren ten zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy miejscowości – w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego pałacu, w którym mieszczą się lokale mieszkalne i świetlica wiejska. Jest to własność Gminy Chełmża. Teren przez szereg lat nie jest użytkowany i stanowi nieużytek. Wymaga regularnego wykaszania, w związku ze zgłoszeniami mieszkańców dotyczącymi zachwaszczenia i wyrzucania na wskazanym terenie nieczystości stałych.

Zdjęcie 3. Przestrzeń zdegradowana w miejscowości Mirakowo

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

W wyniku przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze miejscowości Mirakowo, planowane jest m. in. **zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej**. Założenia projektowe są zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przyjętym uchwałą Nr XIX/168/16 Rady Gminy Chełmża z dnia 9 sierpnia 2016 r. obowiązującym na terenie działki oznaczonej nr geodezyjnym 237/10,

według którego przeznaczeniem podstawowym są tereny publicznych usług, kultury, sportu i rekreacji.

Na terenie wsi nie funkcjonują zorganizowane formy aktywności mieszkańców. Brakuje zagospodarowanych terenów o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Pod względem infrastruktury społecznej na terenie Mirakowa obecnie funkcjonuje jedynie wspomniana wyżej świetlica wiejska znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie przestrzeni zdegradowanej. Przy świetlicy znajduje się plac zabaw – wyeksploatowane drewniane urządzenia. Infrastruktura powstała w wyniku adaptacji przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej będzie w zakresie stworzenia placu zabaw likwidowała infrastrukturę wyeksploatowaną. W pozostałym zakresie będzie miała charakter komplementarny.

5.3. Zalesie

Miejscowość Zalesie ma powierzchnię 431 ha i zlokalizowana jest nad Jeziorem Chełmżyńskim. Przez wieś przebiega droga wojewódzka 649 prowadząca w kierunku Kowalewa Pomorskiego. Administracyjnie wieś wchodzi w skład sołectwa Pluskowęsy.

Największym atutem Zalesia są jego walory przyrodnicze związane z lokalizacją miejscowości nad Jeziorem Chełmżyńskim oraz występowanie nielicznych na terenie gminy obszarów zadrzewionych. Stwarza to możliwość rozwoju infrastruktury turystycznej.

Pod względem funkcjonalno-przestrzennym miejscowość posiada tereny do zagospodarowania, głównie na cele infrastruktury turystycznej, zabudowy letniskowej i mieszkaniowej. W okresie letnim na terenie miejscowości nad Jeziorem Chełmżyńskim czynny jest ośrodek wypoczynkowy. Pod względem zasobów kulturowych na terenie wsi znajduje się wpisany do ewidencji zabytków park dworski oraz zabudowa dworska.

Wieś ma charakter typowo rolniczy, gdzie użytki rolne stanowią 397 ha - 92% powierzchni miejscowości. Większość gruntów należy do Majątku Rolnego Zalesie.

W miejscowości mieszka 199 osób, co stanowi 2 % wszystkich mieszkańców Gminy Chełmża. Zalesie należy do grupy 15 wsi, w których liczba mieszkańców nie przekracza 200 osób.

Problemy społeczne wskazujące na stan kryzysowy, będący powodem uznania Zalesia na Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji to **uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz niski poziom bezpieczeństwa.**

Problem uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wynika z wysokiego udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Sytuację tę w porównaniu do średniej dla Gminy obrazuje poniższy wykres.

Wykres 11. Udział dzieci do lat 17 na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w Zalesiu na tle gminy

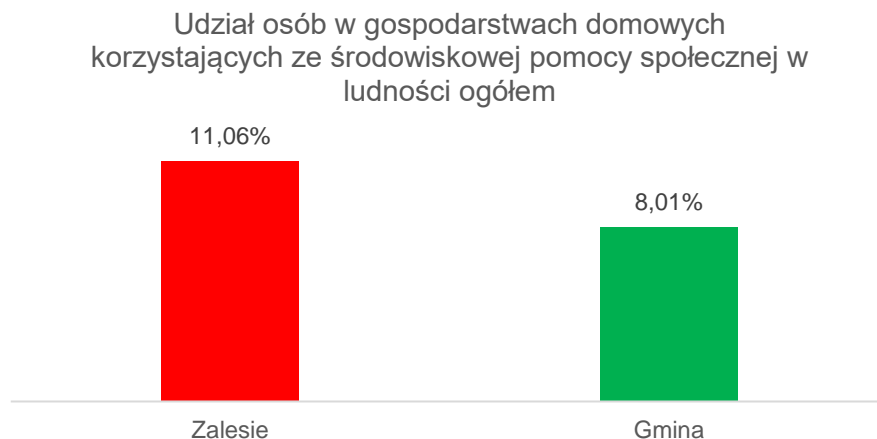

Źródło: Opracowanie własne.

Problemy w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej równie dobrze obrazuje wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.

Wykres 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Zalesiu na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Niski poziom bezpieczeństwa w Zalesiu został stwierdzony na podstawie wyliczenia wartości wskaźnika obrazującego stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze. Wskaźnik ten dla Zalesie na tle gminy ujęto na poniższym wykresie.

Wykres 13. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w Kończewicach na tle gminy

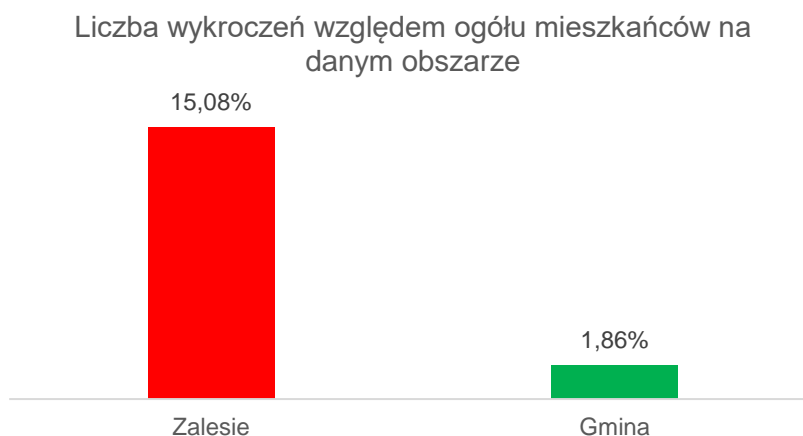

Źródło: Opracowanie własne.

Potwierdzenie niskiego poziomu bezpieczeństwa stanowi także liczba popełnionych wykroczeń względem ogółu mieszkańców, która w Zalesiu wynosi 15,08% (30 wykroczeń), przy średniej dla Gminy wynoszącej 1,86% oraz liczba popełnionych przestępstw

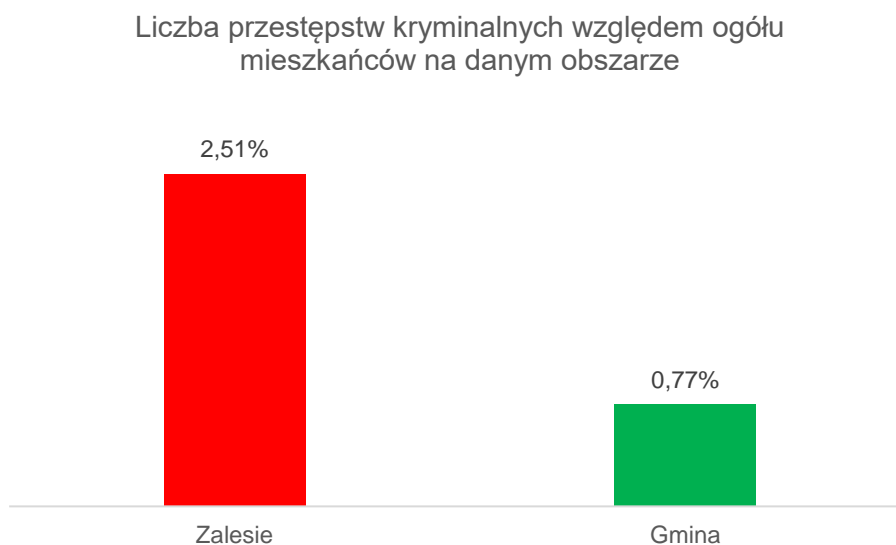
kryminalnych (5 przestępstw kryminalnych) względem ogółu mieszkańców, wynosząca 2,51%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 0,77%.

Wykres 14. Liczba wykroczeń względem ogółu mieszkańców w Zalesiu na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 15. Liczba przestępstw kryminalnych względem ogółu mieszkańców w Zalesiu na tle gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Oprócz problemów społecznych, świadczących o stanie kryzysowym, w miejscowości występuje także **przestrzeń zdegradowana** w postaci obecnie nieużytkowanych terenów, na których dawniej prowadzono działalność rolniczą. Jest to działka o numerze 34, o powierzchni 0,89 ha, przedstawiona na poniższej mapie.

Przestrzeń zdegradowana stanowi 0,21% powierzchni miejscowości Zalesie.

Zdjęcie 4. Przestrzeń zdegradowana w miejscowości Zalesie

Źródło: Urząd Gminy Chełmża.

Na wniosek mieszkańców w dniu 30 kwietnia 2015 r. Gmina Chełmża przejęła nieodpłatnie od Agencji Nieruchomości Rolnych w/w teren z przeznaczeniem na zagospodarowania w zakresie kultury i kultury fizycznej. Gmina z chwilą przejęcia terenu dokonała scalenia przejętych działek o nr geodezyjnych: 24/22, 24/23, 24/23, 24/24, 24/25, 24/26, 24/27, 24/28, 24/29, 24/30, 24/31, 21/32, 24/33, 24/34, 24/35, 24/36, 24/37, 24/38, 24/39, które zostały scalone w działkę o nr 34. Ponadto usunięto wszystkie nieczystości stałe. W związku ze zgłoszeniami mieszkańców dot. zachwaszczenia terenu oraz powtarzającego się zaśmiecania nieczystościami stałymi, gmina usuwa nagromadzone nieczystości oraz wykasza działkę w celu zapobieżenia dalszemu rozprzestrzenianiu się chwastów. Aktualnie teren jest w dalszym ciągu nieużytkowany. Do przestrzeni zdegradowanej prowadzi droga, stanowiąca działkę nr 24/12. Jest to ciąg o długości 260 mb, łączący się z drogą wojewódzką nr 649. Droga obecnie znajduje się w bardzo złym stanie technicznym – jest utwardzona, ale posiada liczne uszkodzenia nawierzchni, wymagające pilnego remontu. Wzdłuż drogi nie ma chodnika, co negatywnie wpływa na poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Budowa chodnika jest inwestycją, którą należy przeprowadzić w trybie pilnym.

W wyniku przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze miejscowości Zalesie, planowane jest m. in. **zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej**. Założenia projektowe w zakresie zagospodarowania obszaru zdegradowanego są zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przyjętym uchwałą Nr LI/388/14 Rady Gminy Chełmża z dnia 30 czerwca 2014 r. obowiązującym na terenie działki oznaczonej nr geodezyjnym 34, według którego przeznaczeniem podstawowym są usługi publiczne z zakresu kultury i sportu, zieleń parkowa publiczna.

Na terenie wsi nie funkcjonują zorganizowane grupy aktywności społecznej. Pod względem infrastruktury społecznej miejscowość Zalesie nie posiada własnej świetlicy wiejskiej. Przestrzeń aktywizacji społecznej tworzy jedynie infrastruktura zlokalizowana na terenie ośrodka wypoczynkowego w postaci placu zabaw, pomostów rekreacyjnych i boisk do piłki plażowej. Przestrzeń zdegradowana, która ma zostać zaadaptowana na cele aktywizacji społecznej znajduje się w promieniu 1,5 km od infrastruktury ośrodka. Infrastruktura, która powstanie w wyniku adaptacji przestrzeni zdegradowanej będzie w zakresie stworzenia placu zabaw powieleniem infrastruktury istniejącej, jednak powstanie ona z uwagi na fakt, że zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości już istniejącej infrastruktury. Infrastruktura ośrodka jest wykorzystywana przez osoby korzystające z wypoczynku nad jeziorem w związku z czym jest niedostępna dla mieszkańców. W pozostałym zakresie infrastruktura będzie miała charakter komplementarny.

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy gminy Chełmża. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli miejscowości Kończewice, Mirakowo i Zalesie. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne. Przeprowadzone spotkanie z mieszkańcami wskazało najbardziej oczekiwane efekty procesu rewitalizacji. Na ich podstawie sformułowano poniższą wizję obszaru rewitalizacji.

Problemy:

We wszystkich trzech miejscowościach stanowiących obszar rewitalizacji zdiagnozowano następujące problemy:

- Wysoki poziom uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
- Niski poziom bezpieczeństwa
- Występowanie przestrzeni zdegradowanych, które mogą zostać zaadaptowane na cele rozwoju społecznego
- Konieczność rozwoju istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej

Sposób rozwiązania:

Aby rozwiązać zidentyfikowane problemy społeczne oraz problemy występujące w sferze przestrzenno – funkcjonalnej (istnienie przestrzeni zdegradowanych), zaproponowano szereg działań skierowanych do mieszkańców rewitalizowanych obszarów.

Działania te to:

- a) Aktywizacja społeczna mieszkańców w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa oraz zmniejszenia poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17 – w odpowiedzi na te problemy społeczne zaproponowano działania projektowe, polegające przede wszystkim na przedstawieniu społeczności lokalnej oferty spędzania czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości oraz pokazać dobre wzorce i postawy, wskazujące, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie. W ramach propozycji przedsięwzięć, które docelowo mają wpłynąć na poprawę poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach znalazły się programy edukacyjne pod kątem poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zajęcia pod hasłem „Bądź bezpieczny na drodze”, zajęcia nauki jazdy na rowerze dla najmłodszych, zajęcia z udzielania pierwszej pomocy, połączone z pokazami medycznymi i strażackimi, zajęcia samoobrony oraz organizacje pikników pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni”. Z kolei w celu zmniejszenia poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, w tym zasiłków rodzinnych na dzieci do lat 17, proponuje się realizację przedsięwzięć takich jak zajęcia i turnieje sportowe oraz półkolonie, zajęcia popołudniowe m.in. plastyczne, językowe czy rytmiczne dla dzieci, różnego rodzaju warsztaty dla młodzieży, zajęcia dla dorosłych ukierunkowane na zwiększenie kompetencji społecznych czy budowanie poczucia własnej wartości, zajęcia aktywizujące dla seniorów.
- b) Zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej – w Kończewicach, Mirakowie i Zalesiu znajdują się przestrzenie zdegradowane, które

można zaadaptować na cele aktywizacji społecznej. Ponadto podkreślenia wymaga fakt, iż obecnie na obszarze rewitalizacji nie ma infrastruktury, która jest niezbędna do przeprowadzenia zaplanowanych projektów społecznych – nie ma miejsca, gdzie można by realizować zajęcia z bezpieczeństwa na drodze, brak plenerów, gdzie mogły by się odbyć pokazy medyczne czy strażackie, brak przestrzeni do realizacji zajęć z samoobrony czy planowanych turniejów piłki plażowej. Dlatego też zagospodarowanie przestrzeni publicznych jest elementem determinującym realizację projektów społecznych.

- c) Rozwój istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej – obecnie budynek świetlicy wiejskiej w Kończewicach popada w ruinę i aby móc w pełni prowadzić działania aktywizacyjne i integrujące mieszkańców, w szczególności w okresie zimowym, oprócz zagospodarowania przestrzeni zdegradowanej, konieczna jest także przebudowa świetlicy wiejskiej.

Efekty:

W efekcie planowanych działań prognozuje się, że:

- a) Wzrośnie poziom bezpieczeństwa na rewitalizowanym obszarze – zaproponowana oferta zajęć w zamyśle ma doprowadzić m. in. do poznania przez dzieci prawidłowych zachowań na drodze, zarówno będąc pieszym, jak i rowerzystą, nauki technik samoobrony oraz udzielania pierwszej pomocy, co w efekcie ma doprowadzić do poprawy poziomu bezpieczeństwa. Ponadto zaproponowanie mieszkańcom oferty spędzania czasu wolnego ma doprowadzić do zmniejszenia poziomu przestępczości na obszarze rewitalizacji,
- b) Zmniejszeniu ulegnie poziom korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, w tym z zasiłków rodzinnych na dzieci do lat 17 – zaproponowane działania projektowe mają na celu pokazanie dobrych wzorców i uświadomienie młodym ludzi, że nie muszą powielać zachowań swoich rodziców, dla których niejednokrotnie korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej może stanowić sposób na życie. U dorosłych w wyniku udziału w projekcie wzrośnie poczucie własnej wartości, a oferta dla seniorów będzie przeciwdziałała ich wykluczeniu, budziła poczucie przydatności w społeczeństwie i ważności oraz wypełni im wolny czas,
- c) Na obszarze rewitalizacji zagospodarowane zostaną przestrzenie zdegradowane, dzięki czemu powstaną przestrzenie publiczne z infrastrukturą umożliwiającą zrealizowanie projektów społecznych. Wykonie tej infrastruktury jest niezbędne do przeprowadzania działań miękkich, a w efekcie do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze zdiagnozowanego stanu kryzysowego,
- d) Nastąpi poprawa jakości istniejącej infrastruktury społecznej – przebudowana świetlica wiejska będzie miejscem integracji i aktywizacji mieszkańców nie tylko w okresie letnim, ale także zimowym, w związku z czym można uznać, że przeprowadzenie tego zadania infrastrukturalnego znacząco wzmocni planowane efekty wynikające z realizacji projektów społecznych.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

7.1. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim.

Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Tabela 19. Cel, kierunki działań i przedsięwzięcia

CEL	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA
Przekształcenie przestrzeni zdegradowanych i rozwój istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej	1. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradowanych	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach
		1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
	2. Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych i rozwój istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej mieszkańców	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej
		2.2. Poprawa jakości istniejącej infrastruktury społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

7.2. Wskaźniki

Cel rewitalizacji został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r.

Tabela 20. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2016	Rok docelowy 2023
Cel: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej		
Kończewice		
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	52,88%	37,17%
Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży)	38,99%	29,82%

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2016	Rok docelowy 2023
z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze		
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru	0,23%	0,00%
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	0	530
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	7
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	1,7914 ha
Mirakowo		
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	13,13%	7,88%
Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze	31,85%	28,15%
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru	0,07%	0%
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	0	200
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	0,78 ha
Zalesie		
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	52,94%	33,33%
Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu	68,85%	36,07%

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2016	Rok docelowy 2023
gospodarstw domowych na danym obszarze		
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru	0,21%	0%
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	0	100
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	2
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	0	1,13 ha
Długość przebudowanych dróg gminnych	0	260 mb

Źródło: Opracowanie własne

8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań, niezbędne jest wskazanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

Tabela 21. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/ y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanych i rozwój istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej									
Kierunek działań: Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradowanych									
Obszar nr 1 Końcówice	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	1. Aktywizacja społeczna mieszkańców Końcówic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	GOPS w partnerstwie z CIK ⁴	Realizacja projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Końcówice oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17. Projekt skierowany zostanie przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jego dwa główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych oraz ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie. W ramach projektu planuje się więc działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru	Końcówice, działka nr 233/37	58.823,53	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

⁴ CIK – Centrum Inicjatyw Kulturalnych

				<p>aktywnej integracji o charakterze środowiskowym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie programu edukacyjnego pod kątem poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym (nauka zasad poruszania się na drodze, zakończona egzaminem na kartę rowerową), ▪ zajęcia pod hasłem „Bądź widoczny na drodze” z udziałem policjanta lub strażnika gminnego na temat bezpieczeństwa w dotarciu do szkoły – zachowanie bezpieczeństwa przy wsiadaniu do autobusu, zasady umiejętnego korzystania z gadżetów odblaskowych ▪ zajęcia nauki jazdy na rowerze dla małych dzieci ▪ organizację turnieju sportowego rozgrywek siatkówki plażowej, ▪ organizację półkolonii, w ramach których realizowane będą zajęcia sportowe, warsztaty fotograficzne, plenery plastyczne ▪ zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku, ▪ organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni” <p>Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora, który będzie osobą koordynującą wszystkie ww. działania.</p> <p>Wszystkie planowane zajęcia będą odbywały się w okresie letnim od maja do września w plenerze, z wykorzystaniem przestrzeni zagospodarowanej w wyniku realizacji</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

					projektu „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach”.				
Obszar nr 1 Kończewice	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	2. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II	S	GOPS w partnerstwie z CIK	j.w.	Kończewice, działka nr 233/37	58.823,53	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 20 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
Obszar nr 1 Kończewice	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	3. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja III	S	GOPS	Realizacja projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Kończewice oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17. Projekt skierowany zostanie przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jego dwa główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych oraz ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy	Kończewice, działka nr 233/37 233/41 233/47 233/46 233/44 233/43 233/42 233/39	15.000,00	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 16 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

				<p>społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie.</p> <p>W ramach projektu planuje się więc działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie programu edukacyjnego pod kątem poprawy bezpieczeństwa z wykorzystaniem technik samoobrony ▪ zajęcia sportowe – siatkówka, zajęcia ruchowe i gimnastyczne z wykorzystaniem elementów siłowni zewnętrznej, zajęcia hula-hop, zajęcia fitness ▪ organizację zajęć sportowych z wykorzystaniem infrastruktury Pumptrucka oraz bujaczki, ▪ realizację zajęć edukacji ekologicznej – zajęcia ekologiczno – przyrodnicze, gry terenowe, kreatywne warsztaty uczące postaw ekologicznych ▪ organizację gier i zabaw przy wsparciu animatora. <p>Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora, który będzie osobą koordynującą wszystkie ww. działania.</p> <p>Wszystkie planowane zajęcia będą odbywały się w okresie letnim od lipca do sierpnia w plenerze, z wykorzystaniem przestrzeni zagospodarowanej w wyniku realizacji projektów „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach” oraz „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – II etap”</p>			<p>których wzrosła aktywność społeczna – 16</p>
--	--	--	--	---	--	--	---

Obszar nr 1 Kończewice	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	4. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja IV	S	GOPS	<p>Realizacja projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Kończewice oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17.</p> <p>Projekt skierowany zostanie przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jego dwa główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych oraz ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie.</p> <p>Wszystkie planowane działania dotyczące aktywności społecznej realizowane będą pod kierunkiem fachowca (zatrudnienie animatora).</p> <p>Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji (m.in. przygotowywanie ozdób choinkowych itp.), w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości.</p> <p>Dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i</p>	Świetlica wiejska w Kończewicach działki nr 241/7 242/2 241/2	15.000,00	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 16</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 16</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa
---------------------------	---	--	---	------	---	--	-----------	--	---

					<p>młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców.</p> <p>W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa w miejscowości planuje się zajęcia mające na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa – udzielanie pierwszej pomocy, spotkania z ratownikami medycznymi.</p> <p>Planowane zajęcia będą odbywały się w okresie jesienno – zimowym w świetlicy wiejskiej w Kończewicach, która zostanie przebudowana w wyniku realizacji projektu „Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach”.</p>				
Obszar nr 1 Kończewice	<p>1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach</p> <p>1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej</p>	5. Szkoła rodzica	S	GOPS	<p>Realizacja projektu będzie miała na celu zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17.</p> <p>Zajęcia w ramach Szkoły rodzica prowadzone będą przez animatora, psychologa, pedagoga oraz doradcę zawodowego, z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, w formie wykładów połączonych z ćwiczeniami z możliwością zadawania pytań i dyskusji. W trakcie wszystkich spotkań uczestniczyć będzie animator, który będzie prowadzić ćwiczenia z uczestnikami oraz będzie mentorem grupy samopomocowej.</p> <p>W trakcie zajęć uczestnicy będą korzystać ze wsparcia pedagoga, który będzie udzielał pomocy przy doborze metod wychowawczych, psychologa - pomoc w radzeniu sobie z problemami dnia codziennego przy wychowywaniu i edukacji dzieci,</p>	Świetlica wiejska w Kończewicach działki nr 241/7 242/2 241/2	10.000,00	<p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 10</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 10</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

					doradcy zawodowego - zmotywowanie do podjęcia aktywności zawodowej i aktywne poszukiwanie pracy.				
Obszar nr 2 Mirakowo	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	6. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania z pomocy społecznej – edycja I	S	GOPS w partnerstwie z CIK	Realizacja projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Mirakowo oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Dla osób wykluczonych społecznie ze względu na uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, w tym dla osób w wieku do lat 17, proponuje się szereg działań miękkich, skierowanych na podnoszenie aktywności społecznej, integrację i zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. Szczególny nacisk planuje się położyć na realizację działań o charakterze międzypokoleniowym, budzących więzi społeczne osób ze wszystkich grup wiekowych. Wszystkie planowane działania dotyczące aktywności społecznej realizowane będą pod kierunkiem fachowców (zatrudnienie animatora). Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji (m.in. przygotowywanie ozdób choinkowych, dekorowanie stołów wielkanocnych, plectenie wieńców dożynkowych itp.), w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz	Mirakowo, działka nr 237/10	58.823,53	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 15	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

				<p>opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości.</p> <p>Dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców.</p> <p>Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, zwiększenie kompetencji społecznych, czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Oferta skierowana do seniorów (w tym osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, choroby, czy nieradzenia sobie w sprawach życia codziennego) obejmie zarówno działania szkoleniowe, jak i kulturalne. Planuje się m. in. zajęcia międzypokoleniowe polegające na nauce obsługi komputera seniorów przez okoliczną młodzież, pomoc zdrowotną dla osób starszych poprzez spotkania z dietetykiem, zajęcia kulinarne czy zajęcia psycho-ruchowe.</p> <p>W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa w miejscowości planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia mające na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa – udzielanie pierwszej pomocy, 			
--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>spotkania z ratownikami medycznymi, pokazy strażackie, pokazy medyczne (w tym pokaz wyposażenia karetki i wozu strażackiego),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku, ▪ organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni” <p>Część planowanych zajęć będzie odbywała się w świetlicy wiejskiej w Mirakowie, która w ostatnim roku została wyremontowana i jej stan w pełni pozwala na prowadzenie w niej działań aktywizujących lokalną społeczność.</p> <p>Zajęcia z zakresu poprawy bezpieczeństwa będą odbywały się w okresie letnim od maja do września w plenerze, z wykorzystaniem przestrzeni zagospodarowanej w wyniku realizacji projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Mirakowo”.</p>				
Obszar nr 2 Mirakowo	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	7. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy	S	GOPS w partnerstwie z CIK	j.w.	Mirakowo, działka nr 237/10	58.823,53	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

		społecznej – edycja II						ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 15	
Obszar nr 3 Zalesie	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowa- nych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	8. Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesie w celu poprawy poziomu bezpieczeń- stwa i niezależnie- nia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	GOPS w partnerst- wie z CIK	Realizacja projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Zalesie oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17. Projekt skierowany zostanie przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jego dwa główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych oraz ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie. W ramach projektu planuje się więc działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zajęcia mające na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa – udzielanie pierwszej pomocy, spotkania z ratownikami medycznymi, pokazy strażackie, pokazy medyczne (w tym pokaz wyposażenia karetki i wozu strażackiego), ▪ zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik 	Zalesie, działka nr 34	58.823,53	Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 15	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacj a projektowa

					<p>samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni” ▪ organizację turnieju sportowego rozgrywek siatkówki plażowej, ▪ organizację półkolonii, w ramach których realizowane będą m. in. zajęcia sportowe, warsztaty fotograficzne, plenery plastyczne <p>Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora, który będzie osobą koordynującą wszystkie ww. działania.</p> <p>Wszystkie planowane zajęcia będą odbywały się w okresie letnim od maja do września w plenerze, z wykorzystaniem przestrzeni zagospodarowanej w wyniku realizacji projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie”.</p>				
Obszar nr 3 Zalesie	<p>1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach</p> <p>1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej</p>	<p>9. Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesie w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II</p>	S	GOPS w partnerstwie z CIK	j.w.	Zalesie, działka nr 34	58.823,53	<p>Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15</p> <p>Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła</p>	Ewidencja uczestników projektu, dokumentacja projektowa

								aktywność społeczna – 15	
Kierunek działań: Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych i rozwój istniejącej infrastruktury na cele aktywizacji społecznej mieszkańców									
Obszar nr 1 Kończewice	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	10. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach	P F	Gmina Chelmża	Projekt obejmuje: 1. Stworzenie miasteczka rowerowego (wyasfaltowanie terenu, wykonanie oznakowania poziomego i pionowego) 2. Stworzenie boiska do piłki plażowej, 3. Wykonanie nawierzchni chodników i alejek, 4. Montaż obiektów małej architektury m.in. altany ogrodowe, ławki, śmietniki, stojaki na rowery, elementy siłowni zewnętrznej, 5. Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów, 6. Założenie trawników, 7. Wykonanie parkingu dla 10 sam. osobowych, 8. Instalację monitoringu.	Kończewice, działka nr 233/37	674.000,00	Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 3 szt. (miasteczko, boisko, zieleni) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1,2 ha Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 380 osób	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty zagospodarowanej przestrzeni
Obszar nr 1 Kończewice	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	11. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II	P F	Gmina Chelmża	Projekt obejmuje: 1. Wykonanie PUMPTRACKA o długości ok. 200-220 mb wraz z miejscem do odpoczynku, ławkami i koszem na odpady, 2. Wykonanie przystanku dla rowerzystów wraz z przystankiem napraw rowerów, 3. Montaż bujaczki dla dorosłych, 4. Uzupełnienie utwardzeń, 5. Założenie trawników,	Kończewice, działka nr 233/41 233/47 233/46 233/44 233/43 233/42 233/39	700.000,00	Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 3 szt. (Pumptrack, przystanek dla	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty zagospodarowanej

					6. Ogrodzenie terenu od strony kotłowni, 7. Wykonanie nasadzeń.			rowerzystów, przystanek wraz z naprawą rowerów, uporządkowana przestrzeń publiczna) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,3514 ha Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 100 osób	wanej przestrzeni
Obszar nr 1 Kończewice	2.2. Poprawa jakości istniejącej infrastruktury społecznej	12. Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach	P F	Gmina Chełmża	Przebudowa istniejącego obiektu z uwzględnieniem przygotowania go do rozbudowy: 1. Przebudowa układu funkcjonalnego łącznie z przygotowaniem przekuć w ścianie szczytowej do pomieszczeń wybudowanych w przyszłości w ramach 2 etapu. Do czasu wykonania drugiego etapu montaż okien/witryn w tych otworach lub zamurowanie ich (szczegóły określi projekt), 2. Zmiana układu okien i drzwi, 3. Przebudowa dachu, 4. Wymiana wszystkich instalacji wraz z montażem pompy ciepła, 5. Roboty wykończeniowe wewnątrz: posadzki, sufity, okładziny ścian, stolarka drzwiowa itd. 6. Wyposażenie obiektu, 7. Zagospodarowanie terenu.	Kończewice, działki nr 241/7 242/2 241/2	830.000,00	Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. (świetlica) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,24 ha Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty zagospodarowanej przestrzeni

								zrewitalizowanych obszarów - 100 osób	
Obszar nr 2 Mirakowo	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	13. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Mirakowo	P F	Gmina Chełmża	Projekt obejmuje: 1. Wykonanie nawierzchni chodników i alejek, 2. Wykonanie parkingu dla 10 sam. osobowych, 3. Montaż obiektów małej architektury m.in. altana ogrodowa, ławki, śmietniki, stojaki na rowery, elementy siłowni zewnętrznej, 4. Montaż elementów placu zabaw, 5. Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów, 6. Założenie trawników, 7. Instalację monitoringu.	Mirakowo, działka nr 237/10	200.000,00	Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,78 ha Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 200 osób	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty zagospodarowanej przestrzeni
Obszar nr 3 Zalesie	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	14. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie	P F	Gmina Chełmża	Projekt obejmuje: 1. Wykonanie nawierzchni chodników i alejek, 2. Montaż obiektów małej architektury m.in. altany ogrodowe, ławki, śmietniki, stojaki na rowery, 3. Stworzenie boiska do piłki plażowej, 4. Montaż elementów placu zabaw i zainstalowanie siłowni zewnętrznej, 5. Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów,	Zalesie, działka nr 34	500.000,00	Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 2 szt. (droga, uporządkowana przestrzeń publiczna)	Protokół odbioru, decyzja o pozwoleniu na użytkowanie, ewidencja osób korzystających z oferty zagospodarowanej przestrzeni

					6. Założenie trawników, 7. Wykonanie remontu drogi o dł. ok. 260mb, 8. Instalację monitoringu.			Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,89 ha Długość przebudowanych dróg gminnych – 260 mb Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 100 osób	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	L.p.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
Cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej			
Kierunek działań: Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców			
Obszar nr 1 Kończewice	1.	PF	<p>„Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wraz z oświetleniem na terenie przeznaczonym do rewitalizacji w miejscowości Kończewice”</p> <p>Planowany zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa ścieżki pieszo-rowerowej o dł. 335 mb 2. Instalacja oświetlenia energooszczędnego wzdłuż ścieżki – ok. 14 lamp <p>Ścieżka jest bezpośrednio przyległa do terenu objętego projektem „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach”</p>
Obszar nr 2	2.	PF	„Wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz remont wejścia wraz z zagospodarowaniem otoczenia”

Mirakowo			<p>Planowany zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyposażenie świetlicy (zakup krzeseł i stołów do kuchni), 2. Doposażenie kuchni, <p>Remont wejścia do świetlicy i zagospodarowanie otoczenia.</p>
Obszar nr 3 Zalesie	3.	PF	<p>„Budowa chodnika przy drodze wewnętrznej w miejscowości Zalesie – centrum wsi”</p> <p>Planowany zakres projektu to budowa chodnika o długości 308 mb.</p> <p>Chodnik na odcinku ok. 260 mb przebiega wzdłuż drogi stanowiącej przedmiot projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie”</p>

Źródło: Opracowanie własne

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno - instytucjonalnym oraz komplementarnością źródeł finansowania.

9.1. Koncepcja projektów zintegrowanych

Zastosowano również tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych są one jedynie niezbędną bazą umożliwiającą realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji (Kończewice, Mirakowo, Zalesie). Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych.

Poniższa tabela przedstawia koncepcję zintegrowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 23. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kończewice	
Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
1. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I 2. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II	10. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach
3. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja III	10. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach 11. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II
4. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja IV 5. Szkoła rodzica	12. Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach
Uzasadnienie zintegrowania	
W Kończewicach w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:	

- a) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na tym obszarze wyniósł 52,88%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 38,55%,
- b) niski poziom bezpieczeństwa – stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na tym obszarze wyniósł 38,99%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 29,12%.

Ponadto zdiagnozowano występowanie przestrzeni zdegradowanej, która może zostać zaadaptowana na cele aktywizacji społecznej. Powierzchnia tej przestrzeni wynosi 1,85 ha, co stanowi 0,23% powierzchni Kończewic. Dodatkowo zauważyć należy, że w złym stanie technicznym jest świetlica wiejska w Kończewicach, co powoduje, że jej użytkowanie jest ograniczane, a tym samym zaczyna brakować miejsca do aktywizacji i integracji mieszkańców, szczególnie w okresie jesienno – zimowym.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Kończewic zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną wśród mieszkańców miejscowości. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I – IV” oraz „Szkoła rodzica”.

Realizacja wszystkich edycji projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Kończewice oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17. Projekt „Szkoła rodzica” będzie nakierowany na rozwiązanie drugiego z problemów.

Projekty skierowane zostaną przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a ich główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych, ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie oraz poprawienie relacji w rodzinach.

W ramach projektów planuje się więc działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym:

- stworzenie programu edukacyjnego pod kątem poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym (nauka zasad poruszania się na drodze, zakończona egzaminem na kartę rowerową) (edycja I, II)
- zajęcia pod hasłem „Bądź widoczny na drodze” z udziałem policjanta na temat bezpieczeństwa w dotarciu do szkoły – zachowanie bezpieczeństwa przy wsiadaniu do autobusu, zasady umiejętnego korzystania z gadżetów odblaskowych (edycja I, II),
- zajęcia nauki jazdy na rowerze dla małych dzieci (edycja I, II),
- organizację turnieju sportowego rozgrywek siatkówki plażowej (edycja I i II),
- organizację półkolonii, w ramach których realizowane będą zajęcia sportowe, warsztaty fotograficzne, plenery plastyczne (edycja I i II),
- zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku (edycja I, II, III),
- zajęcia ruchowe i gimnastyczne z wykorzystaniem elementów siłowni zewnętrznej, zajęcia hula-hop i fitness (edycja III),
- realizacja zajęć edukacji ekologicznej – zajęcia ekologiczno – przyrodnicze, gry terenowe, kreatywne warsztaty uczące postaw ekologicznych (edycja III)
- organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni” (edycja I i II),
- organizacja zajęć sportowych z wykorzystaniem infrastruktury Pumptrucka oraz bujaczki (edycja III),
- organizacja gier i zabaw przy wsparciu animatora (edycja III),
- realizacja programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych dla najmłodszych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji (m.in. przygotowywanie ozdób choinkowych itp.), w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości (edycja IV),
- realizacja dla dzieci i młodzieży szkolnej zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców (edycja IV),
- udzielanie pierwszej pomocy, spotkania z ratownikami medycznymi (edycja IV)
- zajęcia z animatorem, psychologiem, pedagogiem i doradcą zawodowym, mające na celu pomoc w rozwiązaniu problemów wychowawczych, problemów edukacyjnych dzieci czy motywowanie do podjęcia zatrudnienia przez rodziców (projekt „Szkoła rodzica”)

Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora, który będzie osobą koordynującą wszystkie ww. działania.

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana ze stworzeniem przestrzeni publicznej i odpowiedniej infrastruktury, umożliwiającej realizację powyższych działań. Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczna jest realizacja projektów „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach” i „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II”, które zostaną wykonane na przestrzeni zdegradowanej oraz projektu „Przebudowa świetlicy w Kończewicach”.

W zakres projektu „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach” wchodzi:

- Stworzenie miasteczka rowerowego (wyasfaltowanie terenu, wykonanie oznakowania poziomego i pionowego)
- Stworzenie boiska do piłki plażowej,
- Wykonanie nawierzchni chodników i alejek,
- Montaż obiektów małej architektury m.in. altany ogrodowe, ławki, śmietniki, stojaki na rowery, elementy siłowni zewnętrznej,
- Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów,
- Założenie trawników,
- Wykonanie parkingu dla 10 sam. osobowych,
- Instalacja monitoringu.

Zakres projektu „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II” obejmuje:

- Wykonanie PUMTRACKA o długości ok. 200-220 mb wraz z miejscem do odpoczynku, ławkami i koszem na odpady,
- Wykonanie przystanku dla rowerzystów wraz z przystankiem napraw rowerów,
- Montaż bujaczki dla dorosłych,
- Uzupelnienie utwardzeń,
- Założenie trawników,
- Ogrodzenie terenu od strony kotłowni,
- Wykonanie nasadzeń.

Z kolei w ramach realizacji projektu „Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach” nastąpi:

- Przebudowa układu funkcjonalnego łącznie z przygotowaniem przekuć w ścianie szczytowej do pomieszczeń wybudowanych w przyszłości w ramach 2 etapu. Do czasu wykonania drugiego etapu montaż okien/witryn w tych otworach lub zamurowanie ich (szczegóły określi projekt),
- Zmiana układu okien i drzwi,
- Przebudowa dachu,
- Wymiana wszystkich instalacji wraz z montażem pompy ciepła,
- Roboty wykończeniowe wewnątrz: posadzki, sufity, okładziny ścian, stolarka drzwiowa itd.
- Wyposażenie obiektu,
- Zagospodarowanie terenu.

Realizacja projektów infrastrukturalnych jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci zwiększenia aktywności społecznej u 82 osób, co w efekcie będzie miało przełożenie na zmniejszenie liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny oraz zmniejszenie liczby interwencji służb z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru miejscowości Kończewice ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zagospodarowania przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej. Podkreślić należy, że realizacja projektu „Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II” spowoduje, że przestrzeń zdegradowana zostanie zagospodarowana w 100%. Realizacja I etapu projektu doprowadziła do „przywrócenia do życia” tej przestrzeni w znaczącej jej części, ale nie całkowicie. Realizacja drugiego w projektów doprowadzi do całkowitego jej zagospodarowania, a dodatkowo spowoduje, możliwość zwiększenia oferty skierowanej do mieszkańców Obszaru Rewitalizacji (m. in. organizacja zawodów sportowych na dużej, w pełni zagospodarowanej przestrzeni), a w efekcie ich integrowania, aktywizowania i budowania wzajemnych relacji.

Mirakowo

Projekt wiodący

Projekt uzupełniający

6. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I

7. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II

13. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Mirakowo

Uzasadnienie zintegrowania

W Mirakowie w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- a) wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wyniósł 13,13%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 8,01%,
- b) niski poziom bezpieczeństwa – stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na tym obszarze wyniósł 31,85%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 29,12%.

Ponadto zdiagnozowano występowanie przestrzeni zdegradowanej, która może zostać zaadaptowana na cele aktywizacji społecznej. Powierzchnia tej przestrzeni wynosi 0,78 ha, co stanowi 0,07% powierzchni Mirakowa. Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Mirakowa zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną wśród mieszkańców miejscowości. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I” oraz „Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II”.

Realizacja obu edycji projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Mirakowo oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Dla osób wykluczonych społecznie ze względu na uzależnienie od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, proponuje się szereg działań miękkich, skierowanych na podnoszenie aktywności społecznej, integrację i zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. Szczególny nacisk planuje się położyć na realizację działań o charakterze międzypokoleniowym, budzących więzi społeczne osób ze wszystkich grup wiekowych. Wszystkie planowane działania dotyczące aktywności społecznej realizowane będą pod kierunkiem fachowców (zatrudnienie animatora).

Dla najmłodszych planuje się realizację programu zajęć popołudniowych pozaszkolnych, polegających na nauce poprzez zabawę np. zajęcia plastyczne, zajęcia rytmiczne i ruchowe, zajęcia językowe, warsztaty o tematyce dostosowanej do kultywowania lokalnej kultury i tradycji (m.in. przygotowywanie ozdób choinkowych, dekorowanie stołów wielkanocnych, pieczenie wieńców dożynkowych itp.), w tym z aktywnym udziałem seniorów, którzy przekażą swoją wiedzę i doświadczenie oraz opowiedzą, jak dbano o tradycję w czasach ich młodości.

Dla dzieci i młodzieży szkolnej planuje się realizację zajęć artystycznych, takich jak: warsztaty ceramiczne, rękodzielnicze, fotograficzne, plastyczne, teatralne czy taneczne. Zajęcia te skierowane do dzieci i młodzieży mają na celu pokazanie, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest dobrym sposobem na życie i dzieci te wcale nie muszą powielać stereotypów rodziców.

Oferta skierowana do dorosłych osób ma na celu przede wszystkim podniesienie poziomu ich życia kulturalnego, zwiększenie kompetencji społecznych, czy też budowanie u osób w trudnej sytuacji życiowej poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Oferta skierowana do seniorów (w tym osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, choroby, czy nieradzenia sobie w sprawach życia codziennego) obejmie zarówno działania szkoleniowe, jak i kulturalne. Planuje się m. in. zajęcia międzypokoleniowe polegające na nauce obsługi komputera seniorów przez okoliczną młodzież, pomoc zdrowotną dla osób starszych poprzez spotkania z dietetykiem, zajęcia kulinarne czy zajęcia psycho-ruchowe.

W celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa w miejscowości planuje się:

- zajęcia mające na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa – udzielanie pierwszej pomocy, spotkania z ratownikami medycznymi, pokazy strażackie, pokazy medyczne (w tym pokaz wyposażenia karetki i wozu strażackiego),
- zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku,

- organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni”

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Część planowanych zajęć będzie odbywała się w świetlicy wiejskiej w Mirakowie, która w ostatnim roku została wyremontowana i jej stan w pełni pozwala na prowadzenie w niej działań aktywizujących lokalną społeczność. Zajęcia z zakresu poprawy bezpieczeństwa będą odbywały się w okresie letnim od maja do września w plenerze, jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana ze stworzeniem przestrzeni publicznej, umożliwiającej realizację powyższych działań.

Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczna jest realizacja projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Mirakowo”, który zostanie wykonany na przestrzeni zdegradowanej. W zakres projektu wchodzi:

- Wykonanie nawierzchni chodników i alejek,
- Wykonanie parkingu dla 10 sam. osobowych,
- Montaż obiektów małej architektury m.in. altana ogrodowa, ławki, śmietniki, stojaki na rowery, elementy siłowni zewnętrznej,
- Montaż elementów placu zabaw,
- Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów,
- Założenie trawników,
- Instalację monitoringu.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci zwiększenia aktywności społecznej u 25 osób, co w efekcie będzie miało przełożenie na zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz zmniejszenie liczby interwencji służb z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru miejscowości Mirakowo ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zagospodarowania przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

Zalesie

Projekt wiodący	Projekt uzupełniający
<p>8. Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesie w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I</p> <p>9. Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesie w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II</p>	<p>14. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie</p>

Uzasadnienie zintegrowania

W Zalesiu w wyniku przeprowadzonej diagnozy zostały zidentyfikowane następujące problemy społeczne:

- wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na tym obszarze wyniósł 52,94%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 38,55%,
- niski poziom bezpieczeństwa – stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na tym obszarze wyniósł 68,85%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 29,12%.

Ponadto zdiagnozowano występowanie przestrzeni zdegradowanej, która może zostać zaadaptowana na cele aktywizacji społecznej. Powierzchnia tej przestrzeni wynosi 0,89 ha, co stanowi 0,21% powierzchni Zalesia.

Aby przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom będącym przyczyną stanu kryzysowego na obszarze Zalesia zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczną wśród mieszkańców miejscowości. Działania te będą realizowane w ramach projektów wiodących, którymi są „Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesia w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I” oraz „Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesia w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II”.

Realizacja obu edycji projektu będzie miała na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miejscowości Zalesie oraz zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17.

Projekt skierowany zostanie przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jego dwa główne zamierzenia to zorganizowanie im czasu wolnego, tak aby przeciwdziałać przestępczości, szczególnie wśród osób młodych oraz ukazanie pozytywnych wzorców i postaw, mówiących o tym, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest odpowiednim sposobem na życie.

W ramach projektu planuje się więc działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym:

- zajęcia mające na celu poprawę poziomu bezpieczeństwa – udzielanie pierwszej pomocy, spotkania z ratownikami medycznymi, pokazy strażackie, pokazy medyczne (w tym pokaz wyposażenia karetki i wozu strażackiego),
- zajęcia z samoobrony - nauka właściwych reakcji i technik samoobrony w różnych sytuacjach i miejscach zagrożenia, a także sposobów unikania ataku,
- organizacja pikniku rodzinnego pod hasłem „Jesteśmy bezpieczni”
- organizację turnieju sportowego rozgrywek siatkówki plażowej,
- organizację półkolonii, w ramach których realizowane będą m. in. zajęcia sportowe, warsztaty fotograficzne, plenery plastyczne.

Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się zatrudnienie animatora, który będzie osobą koordynującą wszystkie ww. działania.

Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.

Jednakże aby móc realizować wszystkie powyższe działania, niezbędna jest inwestycja związana ze stworzeniem przestrzeni publicznej, umożliwiającej realizację powyższych działań.

Dlatego aby móc realizować projekty społeczne, konieczna jest realizacja projektu „Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie”, który zostanie wykonany na przestrzeni zdegradowanej. W zakres projektu wchodzi:

- Wykonanie nawierzchni chodników i alejek,
- Montaż obiektów małej architektury m.in. altany ogrodowe, ławki, śmietniki, stojaki na rowery,
- Stworzenie boiska do piłki plażowej,
- Montaż elementów placu zabaw i zainstalowanie siłowni zewnętrznej,
- Dokonanie nasadzeń zieleni m.in. drzew i krzewów,
- Założenie trawników,
- Wykonanie remontu drogi o dł. ok. 260mb,
- Instalacja monitoringu.

Realizacja projektu infrastrukturalnego jest inwestycją niezbędną do wykonania planowanych działań społecznych. Jedynie przeprowadzenie wszystkich projektów w formule zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli osiągnąć planowane efekty w postaci zwiększenia aktywności społecznej u 25 osób, co w efekcie będzie miało przełożenie na zmniejszenie liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny oraz zmniejszenie liczby interwencji służb z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego.

Działania te mają na celu także wyprowadzenie obszaru miejscowości Zalesie ze stanu kryzysowego i osiągnięcie celu rewitalizacji w postaci zagospodarowania przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

Źródło: Opracowanie własne

9.2. Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą gminę. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Nie zidentyfikowano przedsięwzięć/projektów poza Obszarem Rewitalizacji, które pozytywnie oddziaływałyby na ten obszar w sferze zdiagnozowanych problemów.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

9.3. Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziałach 6. *Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji* i 7. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*.

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Należy wskazać również, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie regionalnym i lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

9.4. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych – CIK i GOPS) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Chełmża, w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

9.5. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środki własne gminy.

Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

9.6. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa w zakresie działań rewitalizacyjnych nie zachodzi ze względu na typ gminy – Gmina Chełmża jest gminą wiejską. W perspektywie finansowej 2007-2013 działania rewitalizacyjne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego prowadzone były tylko dla gmin miejskich / miast powyżej 5 tys. mieszkańców.

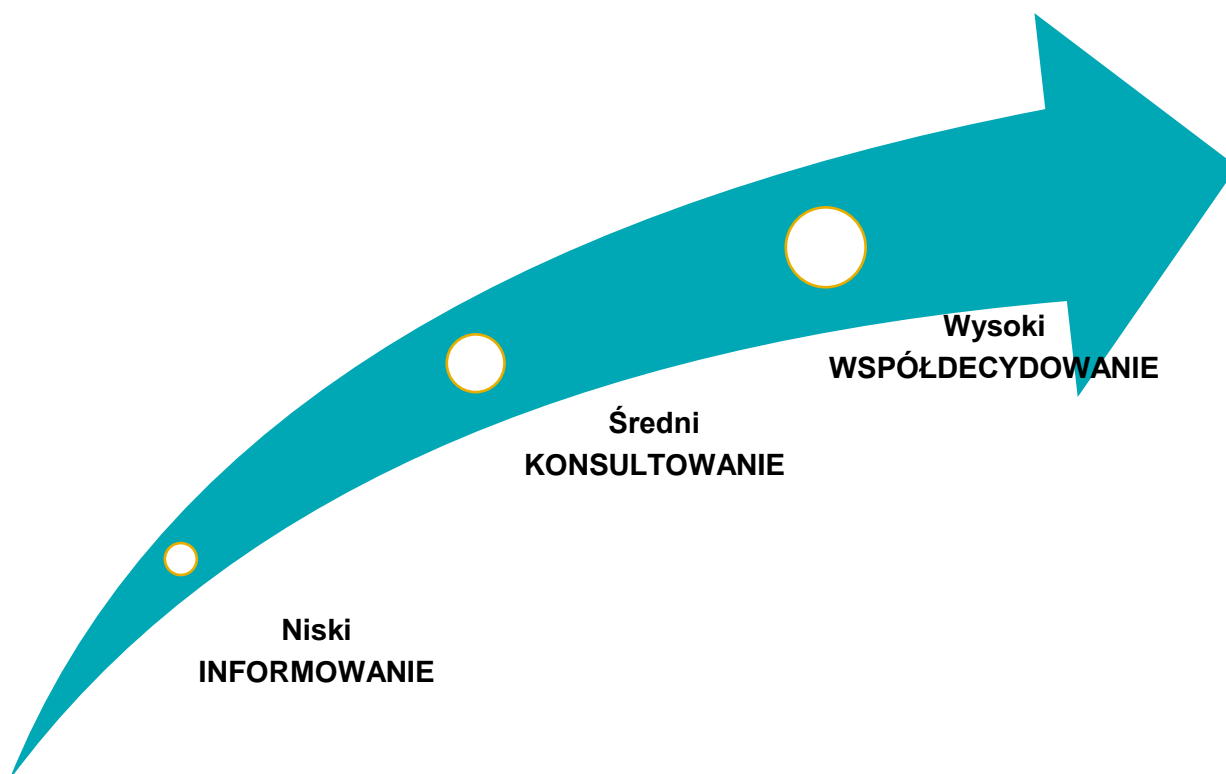
W okresie programowania 2007 – 2013 na obszarze rewitalizacji Gmina nie prowadziła żadnych działań, które wpłynęłyby na rozwiązanie problemów, na podstawie których dokonano delimitacji OR.

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

10.1 Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

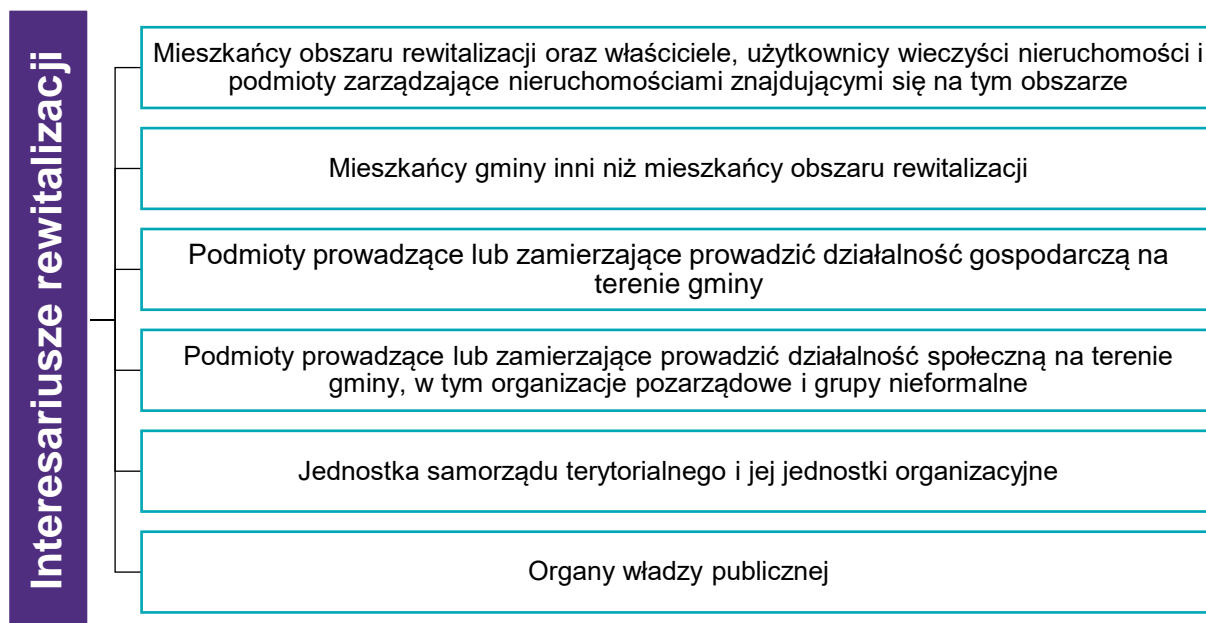
Schemat 8. Stopień zaangażowania interesariuszy

Źródło: Opracowanie własne

Celem rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do **interesariuszy rewitalizacji**, to nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również szereg innych podmiotów i osób, które w jakiś sposób związane są z tym obszarem i na których rewitalizacja będzie miała wpływ.

Schemat 9. Interesariusze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Aktywne uczestnictwo interesariuszy w procesie rewitalizacji zapewniają konsultacje społeczne. W ramach partycypacji społecznej nie ograniczono się jedynie do informowania czy konsultowania podejmowanych przez lokalne władze działań, ale dążono do stosowania bardziej zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie i aktywne uczestnictwo w przygotowywaniu projektów zawartych w programie. **Partycypacja społeczna** obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez udział w różnych formach konsultacji społecznych **na etapie diagnozowania i programowania oraz wdrażania i monitorowania.**

10.2 Partycypacja społeczna na etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017 - 2023 został wypracowywany we współpracy samorządu lokalnego z mieszkańcami, lokalnymi liderami oraz grupami nieformalnym, w oparciu o diagnozę problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Wskazane grupy współdecydowały o kształcie programu rewitalizacji, aktywnie uczestnicząc w wypracowywaniu projektów rewitalizacyjnych.

Konsultacje społeczne były nieodłącznym elementem procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji oraz przygotowania programu rewitalizacji.

10.2.1. Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Chełmża, trwały od 22 listopada 2016 r. do 02 grudnia 2016 r. W tym czasie odbyło się spotkanie z mieszkańcami oraz zbierane były uwagi do konsultowanych materiałów.

Tabela 24. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>Konsultacje społeczne diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w terminie od 22 listopada do 02 grudnia 2016 r.), podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do diagnozy za pomocą formularza konsultacji społecznych.</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie www.gminachelmza.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz należało przesać na adres mailowy: rewitalizacja@gminachelmza.pl lub pocztą tradycyjną na adres Urząd Gminy Chełmża, ul. Wodna 2, 87-140 Chełmża lub złożyć w sekretariacie UG Chełmża, biuro nr 19.</p> <p>W trakcie trwania konsultacji nikt nie złożył wypełnionego formularza uwag.</p>
<p>Spotkania</p> 	<p>Spotkanie z mieszkańcami obszarów rewitalizacji, które odbyło się 28 listopada 2016 r. o godz. 16.30 w siedzibie Urzędu Gminy ul. Wodna 2 w sali nr 4.</p> <p>Przebieg spotkań wyglądał następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja wyciągu z diagnozy gminy • Możliwość zgłaszania uwag i wniosków– wpisywanie w trakcie do protokołu • Poinformowanie o dalszych działaniach związanych z opracowaniem LPR • Podsumowanie spotkania i zakończenie. <p>W spotkaniu wzięło udział 8 osób - przedstawiciele mieszkańców, grup nieformalnych, sołtysi i radni.</p> <p>Pod czas spotkania dyskutowano o problemach i oczekiwaniach interesariuszy rewitalizacji.</p> <p>Wśród głównych problemów, które zostały poruszone na spotkaniu znajdowały się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niska aktywność społeczeństwa, • brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną, • brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji, • chuligaństwo oraz wandalizm, • zły stan dróg, • brak ścieżek rowerowych, • brak dostatecznej ilości miejsc parkingowych <p>Najważniejsze oczekiwania interesariuszy, zgłoszone na spotkaniu to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, • poprawa estetyki przestrzeni publicznej, • poprawa poziomu bezpieczeństwa, • ograniczenie patologii społecznych. <p>Powyższe oczekiwania zostały uwzględnione w propozycjach projektowych, zawartych w Programie Rewitalizacji.</p>

Źródło: Opracowanie własne

10.2.2. Konsultacje społeczne dotyczące opracowania LPR

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji trwały **od 24 lutego do 10 marca 2017 r.** W tym czasie zbierane były uwagi pisemne do projektu programu rewitalizacji.

Tabela 25. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji (w terminie od 24 lutego do 10 marca 2017 r.), podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do diagnozy za pomocą formularza konsultacji społecznych. Formularz uwag był dostępny na stronie www.gminachelmza.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz należało przesłać na adres mailowy: rewitalizacja@gminachelmza.pl lub pocztą tradycyjną na adres Urząd Gminy Chełmża, ul. Wodna 2, 87-140 Chełmża lub złożyć w sekretariacie UG Chełmża, biuro nr 19. W trakcie trwania konsultacji nikt nie złożył wypełnionego formularza uwag.

Źródło: Opracowanie własne

10.2.3. Konsultacje społeczne na etapie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji na etapie wprowadzania zmian, będących wynikiem przeprowadzenia oceny merytorycznej przez Zespół ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego, trwały **od 8 do 15 marca 2018 r.** W tym czasie zbierane były uwagi (pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Tabela 26. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania zmian do programu

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	W terminie od 8 do 15 marca 2018 r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu zmian programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych. Formularz uwag był dostępny na stronie internetowej Gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej.

Źródło: Opracowanie własne

10.2.4. Konsultacje społeczne na etapie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji na etapie aktualizacji LPR trwały **od 24 września 2019 r. do 4 października 2019 r.** W tym czasie zbierane były uwagi (pisemne i elektroniczne) do projektu aktualizacji programu rewitalizacji.

Tabela 27. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie aktualizacji programu

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 24 września 2019 r. do 4 października 2019 r. trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu aktualizacji programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych.</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie internetowej Gminy oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p> <p>W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej.</p>

Źródło: Opracowanie własne

10.3. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Chełmża i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Dla zapewnienia prawidłowego przebiegu wdrażania programu Wójt spośród pracowników z odpowiednim doświadczeniem powoła Koordynatora procesu rewitalizacji. Na etapie wdrażania i monitorowania LPR Koordynator będzie realizował zadania związane z prawidłową realizacją programu. Należy podkreślić, że na etapie wdrażania poszczególnych projektów nadrzędnym celem będzie zaangażowanie jak największego grona mieszkańców, lokalnych liderów i organizacji w ich realizację. W przypadku projektów inwestycyjnych mieszkańcy będą wspólnie decydować o sposobie zagospodarowania danego terenu objętego rewitalizacją.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. Zapewnienie informacji o rewitalizacji w najszerszym możliwym zakresie. Informacja nie ogranicza się tylko do zamieszczania komunikatów na stronie internetowej, ale obejmuje również dyskusje, debaty, spotkania, kontakty telefoniczne i osobiste.

Informowanie i konsultowanie będzie prowadzone poprzez:

- Stronę internetową Gminy Chełmża,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Lokalną prasę,
- Zebrania Wiejskie,
- Promocję działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów,
- Promowanie uczestnictwa – zachęcanie do aktywnego włączania się w proces rewitalizacji,
- Zbieranie od interesariuszy uwag nt prowadzonej rewitalizacji.

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 28. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁵	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Śr. pryw			
									EF S	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Obszar nr 1 Kończewice	2019	1. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-
Obszar nr 1 Kończewice	2020	2. Aktywizacja społeczna mieszkańców Kończewic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i uniezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-

⁵ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁵	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Śr. pryw			
									EF S	EFRR	Inne				
Obszar nr 1 Końcówice	07-08.2021	3. Aktywizacja społeczna mieszkańców Końcówic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja III	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS	15.000,00	-	-	-	-	15.000,00 (Budżet Gminy)	-	-	-	-
Obszar nr 1 Końcówice	09-12.2021	4. Aktywizacja społeczna mieszkańców Końcówic w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja IV	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS	15.000,00	-	-	-	-	15.000,00 (Budżet Gminy) ⁶	-	-	-	-
Obszar nr 1 Końcówice	09-12.2021	5. Szkoła rodzica	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS	10.000,00	-	-	-	-	10.000,00 (Budżet Gminy) ⁷	-	-	-	-

⁶ W przypadku pojawienia się możliwości sfinansowania projektu w ramach środków EFS, zostanie on dofinansowany w 95% z tych środków w ramach działania 11.1. RPO WK-P

⁷ W przypadku pojawienia się możliwości sfinansowania projektu w ramach środków EFS, zostanie on dofinansowany w 95% z tych środków w ramach działania 11.1. RPO WK-P

Obszar nr 2 Mirakowo	2020	6. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-
Obszar nr 2 Mirakowo	2021	7. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-
Obszar nr 3 Zalesie	2019	8. Aktywizacja społeczna mieszkańców Zalesia w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja I	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-

Obszar nr 3 Zalesie	2020	9. Aktywizacja społeczna mieszkańców Mirakowa w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa i niezależności mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – edycja II	S	1.1. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na rewitalizowanych obszarach 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	GOPS w partnerstwie z CIK	58.823,53	85%	50.000,00	50.000,00	-	8.823,53 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	-
Obszar nr 1 Kończewice	2018	10. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach	PF	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	Gmina Chełmża	674.000,00	85%	572.900,00	·	572.900,00	101.100,00 (Budżet Gminy)	-	7.1	-	1,2,3
Obszar nr 1 Kończewice	2020-2021	11. Miasteczko rekreacji i ruchu drogowego w Kończewicach – etap II	PF	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	Gmina Chełmża	700.000,00	-	-	·	-	700.000,00 (Budżet Gminy) ⁸	-	-	-	3
Obszar nr 1 Kończewice	2020-2021	12. Przebudowa świetlicy wiejskiej w Kończewicach	PF	2.2. Poprawa jakości istniejącej infrastruktury społecznej	Gmina Chełmża	861.100,00	95%	818.000,00	·	818.000,00	43.100,00 (Budżet Gminy)	-	7.1	-	4,5
Obszar nr 2 Mirakowo	2019	13. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Mirakowo	PF	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	Gmina Chełmża	200.000,00	85%	170.000,00	·	170.000,00	30.000,00 (Budżet Gminy)	-	7.1	-	6,7
Obszar nr 3 Zalesie	2018	14. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Zalesie	PF	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej	Gmina Chełmża	500.000,00	85%	425.000,00	·	425.000,00	75.000,00 (Budżet Gminy)	-	7.1	-	8,9

Źródło: Opracowanie własne

⁸ W przypadku pojawienia się możliwości sfinansowania projektu w ramach środków EFRR, zostanie on dofinansowany w 95% z tych środków w ramach działania 7.1. RPO WK-P

Tabela 29. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Obszar nr 1 Kończewice	1.	PF	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wraz z oświetleniem na terenie przeznaczonym do rewitalizacji w miejscowości Kończewice	240.000,00	-	-	240.000,00 (Budżet Gminy)	-
Obszar nr 2 Mirakowo	2.	PF	Wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz remont wejścia wraz z zagospodarowaniem otoczenia	12.784,34	-	-	12.784,34 (Budżet Gminy w ramach F. Sołeckiego)	-
Obszar nr 3 Zalesie	3.	PF	Budowa chodnika przy drodze wewnętrznej w miejscowości Zalesie – centrum wsi	100.000,00	-	-	100.000,00 (Budżet Gminy)	-

Źródło: Opracowanie własne

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

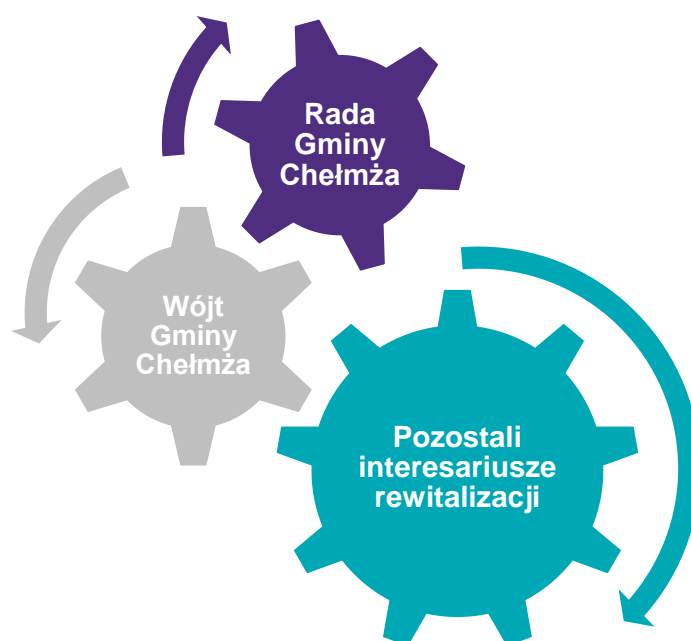
Złożoność procesu rewitalizacji wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk. Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu gminy.

12.1. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w rozdziale 10.

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Wójt Gminy, Rada Gminy i pozostali interesariusze rewitalizacji.

Schemat 10. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 30. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Chełmża	<ul style="list-style-type: none"> – Nadzorowanie całego procesu rewitalizacji, – Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, – Prowadzenie konsultacji społecznych,

	<ul style="list-style-type: none"> – Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023.
Rada Gminy	<ul style="list-style-type: none"> – Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023, – Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, – Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023, – Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023 w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.
Pozostali interesariusze rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań, – Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Źródło: *Opracowanie własne*

12.2. Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Rolę koordynatora procesu rewitalizacji pełnić będzie wyznaczony przez Wójta pracownik Urzędu Gminy. Pracownik ten będzie odpowiedzialny za wsparcie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w realizacji ich zadań. Wybór osoby z odpowiednim doświadczeniem zawodowym na stanowisko koordynatora procesu rewitalizacji zagwarantuje prawidłowe i sprawne zarządzanie programem rewitalizacji. Da to gwarancję, że podmiot koordynujący działania interesariuszy uczestniczących w realizacji programu rewitalizacji posiadać będzie odpowiednie do tego kompetencje. Zapewniony będzie szybki przepływ informacji oraz jasno określona ścieżka podejmowania decyzji, bezpośredni dostęp do informacji na temat innych działań rozwojowych realizowanych w Gminie (zapewnienie komplementarności przestrzennej), odpowiednie zaplecze instytucjonalne. Ścieżka podejmowania decyzji opierać się będzie o dyskusje i wypracowanie wspólnego stanowiska.

Tabela 31. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Koordinador procesu rewitalizacji (wyznaczony przez Wójta pracownik Urzędu Gminy)	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji, – Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, – Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, – Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, – Promocja programu, – Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania programu, – Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań, – Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu,

	– Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy oraz jednostkami organizacyjnymi (CIK i GOPS) w zakresie realizacji programu.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem koordynatora także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

System wdrażania programu rewitalizacji został przedstawiony na poniższym schemacie.

Schemat 11. System wdrażania programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

12.3. System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w rozdziale 10) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, mieszkańców Gminy Chełmża) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją,
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego,
- Wykorzystaniu przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Poniższy schemat przedstawia instrumenty systemu informacji i promocji w powiązaniu z mechanizmami włączenia mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji.

Schemat 12. System informacji i promocji a partycypacja społeczna

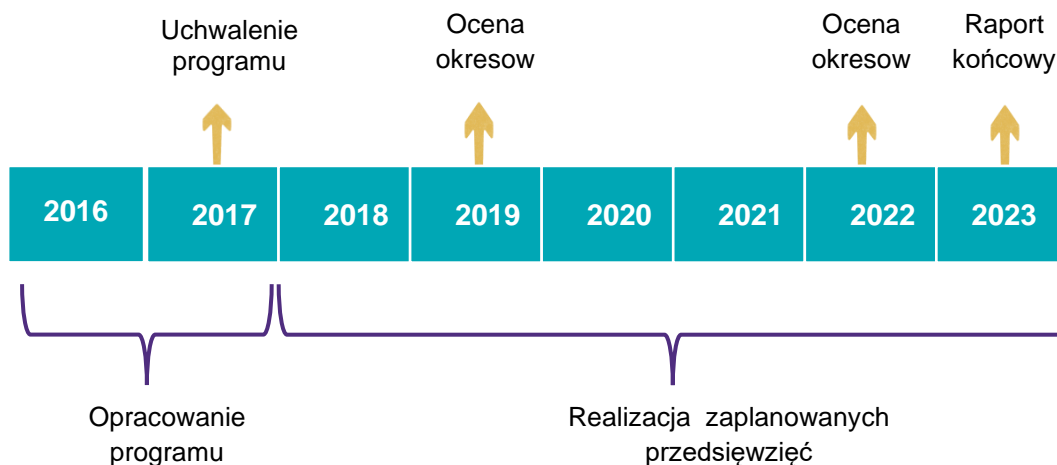

Źródło: Opracowanie własne

12.4. Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023 obejmuje okres od 2017 r. kiedy uchwalono program do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu.

Schemat 13. Ramowy harmonogram realizacji programu

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

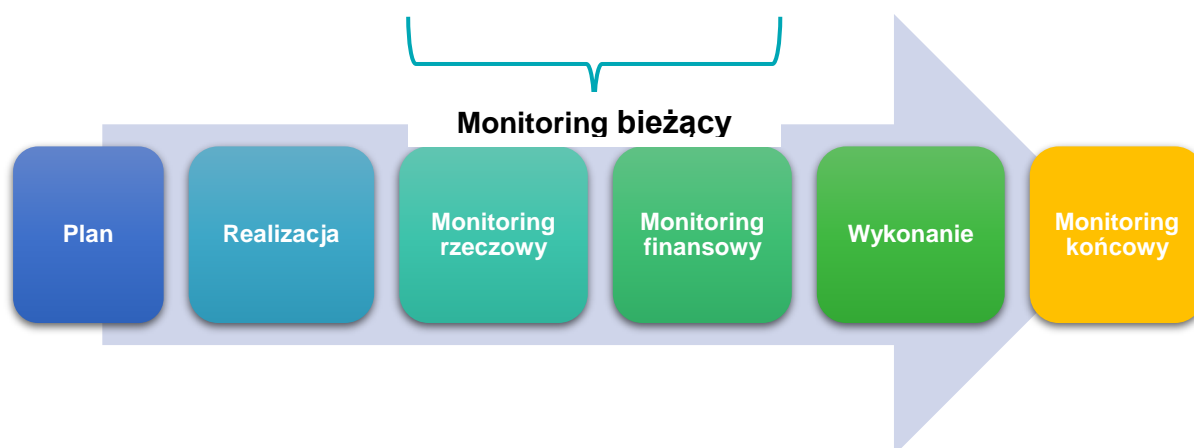
13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

Monitorowanie postępów realizacji Programu oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą **trzy formy monitoringu**:

- monitorowanie postępu prac (monitoring rzeczowy),
- monitorowanie środków finansowych projektu
- monitorowanie osiągnięcia założonych celów rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu i ocenę skuteczności działań oraz wprowadzanie modyfikacji w reakcji na zmiany będzie Koordynator procesu rewitalizacji.

Schemat 14. Formy monitoringu

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektów na podstawie pomiarów osiągnięcia założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzenia informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągnięcia celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągnięte tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania ...” raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie zawierające informacje o zmianie stanu kryzysowego, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru

zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji. Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Komisariatu Policji w Chełmży. Przygotowywane będą również dla IZ RPO sprawozdania kwartalne dotyczące osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będzie Koordynator procesu rewitalizacji. Zadaniem Koordynatora będzie zdawanie Wójtowi Gminy corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować, o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycją ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Komisariatu Policji w Chełmży. W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych zmian w programie rewitalizacji. Propozycję zmian w programie rewitalizacji przygotowuje Koordynator procesu rewitalizacji. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Gminy Chełmża celem uchwalenia.

14. Wykaz niezbędnych ocen i opinii

14.1. Opinia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dnia 3 marca 2017 r. nr WOO.410.106.2017.MD1 uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmża na lata 2017-2023 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 08.03.2017 r. nr NNZ.9022.1.104.2017 uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.